

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΓ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1994

ΑΡΙΘ. 16

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλιου Δ. Θεοδώρου, Προσωπογραφία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. — Ἐπισκ. Ἀχελώου **Εὐθυμίου**, Στὸ ποιμαντικὸ ἔργο. — Ἰωάννου **Φουντούλη** Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζόπουλου, Οἱ κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας. — **Κοσμᾶ** μοναχοῦ, Ἡ εἰσαγωγή τοῦ λατινικοῦ Τυπικοῦ στὴ Βούα τῆς Καλαβρίας. — Ἀλεξ. Μ. **Σταυρόπουλου**, Ποιμαντικὴ τῆς μνήμης καὶ τῆς λήθης. — Εἰρήνης **Οἰκονομίδου**, — Ὁ τάφος τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκά στὴν Θήβα τῆς Βοιωτίας. — Μ. Φ., Ἐπισημάνσεις. — Φς, Τὸ βιβλίον. — Νικ. Κ. **Δρατσέλλα**, Ἡ ἸΓ' Κατήχησις πρὸς φωτιζομένους τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων. — **Τοῦ ἰδίου**, Δέσις τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους. — **Ἐπίκαιρα**.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ἡπείρου 132 — Πέραμα.

Προσωπογραφία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, τοῦ ὁποῦ τῆ μνήμη ἐορτάζουμε τὴν 13ῃ Νοεμβρίου, διακρίθηκε ὡς: σοφὸς ποιμὴν καὶ ὄργανωτὴς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου· συναρπαστικὸς ἐκκλησιαστικὸς ρήτωρ· ἀσυμβίβαστος πρὸς τὶς παρεκτροπὲς τῶν ἀρχόντων, ἀτρόμητος ἐκκλησιαστικὸς ἡγέτης· ἄριστος ὁραματιστὴς καὶ ρηξικέλευθος σκαπανεὺς τοῦ ἔργου τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, πού μεταδίδει τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου στοὺς «καθημένους ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου»· ἐμπλουτίσας τὸ πατερικὸ θησαυροφυλάκιον μὲ τοὺς θησαυροὺς πλήθους ἐξηγητικῶν ὁμιλιῶν καὶ ἐπικαίρων λόγων καὶ μὲ βαρυσήμαντες δογματικοθητικές, ἀπολογητικὲς καὶ ποιμαντικὲς πραγματείες (ὅπως λ.χ. μὲ τὴν κλασσικὴ «περὶ ἱερωσύνης» καὶ μὲ τὶς περὶ μοναχικοῦ βίου)· ἐκφραστὴς χαρακτηριστικῶν πτυχῶν τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἀνθρωπολογίας, Χριστολογίας, Ἠθικῆς, Παιδαγωγικῆς καὶ Συμβουλευτικῆς· ἀπαράμιλλος ἐξυμνητὴς τῆς Θείας Εὐχαριστίας, πού χαρακτηρίσθηκε ὡς «doctor eucharistiae»· ἀγωνιστὴς γιὰ τὴν κάθαρσι καὶ ἐξυγίανσι τῶν τάξεων τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆ συρρίκνωσι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀναξίων ἐκπροσώπων τῆς· συνετὸς μεταρρυθμιστὴς τῆς Θείας Λειτουργίας, πού μετέφερε στὴν Κωνσταντινούπολι πτυχὲς τοῦ ἀντιοχειανοῦ λειτουργικοῦ τύπου καὶ συνετέλεσε στὴν τελικὴ ἐπικράτησι καὶ διαμόρφωσί του ὑπὸ τὴν μορφὴ τῆς Θ. Λειτουργίας, ἡ ὁποία φέρει τὸ ὄνομά του καὶ ἀποτελεῖ τὴν καρδιὰ τοῦ βυζαντινοῦ λειτουργικοῦ τύπου.

Ὅλες οἱ πτυχὲς τοῦ λαμπροῦ ἔργου τοῦ χρυσορρήμονος ἱεροῦ πατρὸς συνδυάζονταν καὶ ἐναρμονίζονταν μὲ τὴν καταπληκτικὴ ἐκ μέρους του προώθησι τῆς συστηματικῆς ὁργανώσεως τῶν ἔργων τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ κοινωτικῆς διακονίας τόσο στὴν Ἀντιόχεια, ὅσον καὶ στὴν Κωνσταντινούπολι πρὸς περίθαλψι ἀδικουμένων, πεινῶντων, πενθοῦντων, φυλακισμένων, ἀσθενῶν, ξένων, χηρῶν, παρθένων, αἰχμαλώτων καὶ λοιπῶν πασχόντων.

Ἄλλὰ ποῖο ἦταν τὸ μυστικὸ τοῦ καταπληκτικοῦ δυναμικοῦ του; Ποιὰ ἦταν ἡ ἐντελέχεια, πού ἐμφύχωνε τὸ ἔργο του; Ἦταν ἡ μυστικὴ δύναμις πού πλημμύριζε τὴν ὑπαρξί του ἀπὸ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ του στὴν μυστικὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, πού ἐκτυλίσσεται μέ-

6. ΣΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

Του Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ὁ χώρος, ὅμως, στὸν ὁποῖο μπορεῖ νὰ γίνει ἡ ἱστορική συνάντηση κληρικῶν καὶ λαϊκῶν εἶναι κατ' ἐξοχήν τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν μάλιστα ληφθεῖ ὑπόψη, ὅτι ὁ χώρος αὐτὸς εἶναι συνήθως πεδίο διάστασης μεταξὺ τῶν δύο.

Ποιμαντικὸ ἔργο στὴν Ἑλλάδα, ὅπως εἶναι ἀπὸ ὄλους ἀποδεκτό, ἄρχισε νὰ γίνεται στὸ τέλος τοῦ περασμένου καὶ ἀρχῆς τοῦ λήγοντος αἰώνα, μὲ πρωτοβουλία μερικῶν ἐπώνυμων διακεκριμένων κληρικῶν (ιερομονάχων καὶ ἐφημερίων) καὶ λαϊκῶν, ἐντελῶς αὐθόρμητα καὶ ὑπὸ τὴν πίεση δύο μεγάλων ρευμάτων πού ἀπειλοῦσαν τὴν πίστη καὶ τὴν πνευματικότητα τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων: τῆς **προσηλυτιστικῆς** δράσης τῶν «μισσιοναρίων» τῶν ἑτεροδόξων (Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Προτεσταντῶν) καὶ τῆς «ἐκκοσμίκευσης» πού εἶχε ξεσπάσει στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, ὡς εἰσαγόμενο ὑποπροϊόν, εἶχε ἀρχίσει νὰ ἐπηρεάζει τὴν τάξη τῶν λογίων καὶ μορφωμένων Ἑλλήνων.

Τὸ χαρακτηριστικὸ τόσο τῶν πρώιμων ἐκείνων ποιμαντικῶν προσπαθειῶν ὅσο καὶ τῶν μετέπειτα, ἦταν ἡ εὐαισθητοποίηση καὶ στὴ συνέχεια ἡ ἀξιοποίηση τῶν **λαϊκῶν** κυρίως μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε τὸ ἔργο αὐτὸ στὸ σύνολό του νὰ ὀνομασθεῖ «**Κίνηση ἢ τῶν Λαϊκῶν**» ἢ «**Νεοελληνικὸ χριστιανικὸ Κίνημα**». Οἱ δυσμενεῖς, ἐξάλλου, ἱστορικὲς συγκυρίες καὶ περιπέτειες τῆς Χώρας μας (Α' καὶ Β' Παγκόσμιοι Πόλεμοι, Κατοχὴ κ.λπ.) ἐπέδρασαν εὐεργετικὰ στὸ «Κίνημα» αὐτό. Οἱ δυσχερεῖς ἐκείνες περιστάσεις ἐνίσχυσαν τὸν ἐνθουσιασμὸ

σα στὴ Θεία Λειτουργία καὶ προσκαλεῖ σὲ μέθεξι. Τὸν πόθο γιὰ τὴ μέθεξι αὐτὴ προσπαθεῖ ἀκριβῶς νὰ ὑποδαυλίση, ὅταν λέγῃ σὲ κάθε ἀκροατὴ του: «Ἐννόησον οἷας ἀπολαύεις μυσταγωγίας ὁ μεμνημένος σύ, μετὰ τίνων βοᾶς τὸ Τρισάγιος. Δίδαξον τοὺς ἔξωθεν, ὅτι μετὰ τῶν Σεραφεῖμ ἐχόρευσας, ὅτι εἰς τὸν δῆμον τὸν ἄνω τελεῖς, ὅτι εἰς τὸν χορὸν ἐνεγράφης τὸν τῶν ἀγγέλων, ὅτι τῷ Δεσπότη διελέχθης, ὅτι τῷ Χριστῷ συνεγένου» (Migne Ἐ.Π. 51,176 ἐξ.).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

καὶ ἐφούντωσαν τὸ πατριωτικὸ καὶ θρησκευτικὸ συναίσθημα πολλῶν λαϊκῶν, γεγονὸς πού συνετέλεσε ὥστε τὸ «Κίνημα» αὐτὸ νὰ πάρει πανελλήνιες διαστάσεις².

Ἡ αὐθόρμητη αὐτὴ καὶ περιστατικὴ ἀνάπτυξη τοῦ Κινήματος τῶν Λαϊκῶν δὲ συνοδεύθηκε, δυστυχῶς, καὶ ἀπὸ παράλληλη προσπάθεια ἐκκλησιαστικῆς θεμελίωσης καὶ στήριξης, τόσο ἀπὸ τὸ μέρος τῶν ἰδίων τῶν Κινήσεων ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας³. Ἔτσι, οἱ ἀξιόλογες στὸ εἶδος τους αὐτὲς ποιμαντικὲς προσπάθειες ἔμειναν **μετέωρες** καὶ ἀναξιοποίητες, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ περάσουν γρήγορα στὴ φάση τῆς παρακμῆς, ἰδίως μετὰ τὴ λήξη τοῦ ψυχοπολεμικοῦ κλίματος καὶ τὴν ἀποφασιστικὴ στροφή τῆς Χώρας μας στὴν καταναλωτικὴ κοινωνία καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς τηλεόρασης...

Τὸ θετικὸ στοιχεῖο στὴν ὅλη αὐτὴ ὑπόθεση εἶναι, ὅτι φθάσαμε στὸ τέλος τοῦ αἰώνα μας, ἔχοντας πλούσια ἐμπειρία, γιὰ τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὶς δυνατότητες πού ἔχουν οἱ Κινήσεις τῶν λαϊκῶν στὸ σύγχρονο κόσμο, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς ἀτέλειες καὶ τὰ μειονεκτήματά τους.

Ἐν ὄψει, λοιπόν, τῆς πλούσιας αὐτῆς ἐμπειρίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἠῤῥημένων ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῆς σύγχρονης ἀστικοποιημένης ἐλληνικῆς κοινωνίας, πρέπει νὰ γίνει μιὰ σοβαρὴ προσπάθεια ἀναθεώρησης καὶ ἀνασύνταξης τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ, ὅπως καὶ σὲ ἄλλες σχετικὲς μελέτες μας ἔχομε ὑποδείξει⁴, πρέπει νὰ ἔχει τὶς ἐξῆς προϋποθέσεις καὶ προοπτικές:

α) **Ἐνιαῖος ποιμαντικὸς σχεδιασμὸς:** Ἡ ποιμαντικὴ προσπάθεια τῶν λαϊκῶν, ὅπως εἶπαμε, εἶχε αὐθόρμητο χαρακτῆρα καὶ δημιουργήθηκε γιὰ τὴν κάλυψη **ἄμεσων** πνευματικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ μας, ὅπως ἦταν λ.χ. ἡ συμπαράσταση τῶν ἀγωνιστῶν μας καὶ ἡ στήριξη τῶν οἰκογενειῶν τους κατὰ τὸν Πόλεμο τῆς Ἀλβανίας (1940), ἡ πνευματικὴ τροφοδοσία καὶ ἀντίσταση στὰ μαῦρα χρόνια τῆς Κατοχῆς (1941-44) καὶ τὸν Ἐμφύλιο (1945-1949) κ.λπ.

Σήμερα ὅμως, ὅσοτερα ἀπὸ πενήντα ὀλόκληρα

χρόνια πειραματισμών και έμπειριών (θετικών και αρνητικών), υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για τη μελέτη, όργάνωση και άσκηση ενός ενιαίου ποιμαντικού εκκλησιαστικού έργου, σε πανελλήνια κλίμακα.

β) Άξιοποίηση του λαϊκού στοιχείου: Το ποιμαντικό αυτό έργο της Έκκλησίας πρέπει να βασίζεται κυρίως στα **λαϊκά μέλη** της, για τους λόγους που ήδη έχουμε αναπτύξει σε προηγούμενα άρθρα μας.

γ) Ίδρυση Κέντρου ποιμαντικών μελετών και εφαρμογών: Το όλο ποιμαντικό έργο της Έκκλησίας πρέπει, επί τέλους, να έχει επιστημονική και θεολογική κάλυψη και κατοχύρωση. Τέρμα πλέον στους αυτοσχεδιασμούς και τις πρόχειρες λύσεις! Ένα σύγχρονο ποιμαντικό έργο της Έκκλησίας πρέπει να είναι καλά θεμελιωμένο επιστημονικά και θεολογικά. Το προτεινόμενο Κέντρο θα είναι σε θέση άφενός να αξιοποιήσει όλες τις μέχρι σήμερα σχετικές μελέτες και διατριβές των ειδικών ποιμαντικών θεολόγων και έρευνητών και αφετέρου να άρχισι ένα ευρύ πλέγμα έρευνητικών προγραμμάτων, ούτως ώστε να καλυφθούν όλοι οι τομείς της σύγχρονης κοινωνικής ζωής της Χώρας μας.

δ) Ό έθελοντικός χαρακτήρας του ποιμαντικού έργου: Το ενιαίο εκκλησιαστικό ποιμαντικό έργο της Έκκλησίας δεν πρέπει να είναι γραφειοκρατικό, αλλά ουσιαστικό και αποτελεσματικό. Προς το σκοπό αυτό, το μισθοδοτούμενο προσωπικό πρέπει να είναι **ελάχιστο**, σε σχέση με τα μέλη που πρέπει να είναι σχεδόν **έθελοντές**. Το ένθουσιαστικό βέβαια στοιχείο που χαρακτηρίζει άλλοτε τα μέλη των Κινήσεων των λαϊκών, σήμερα έχει, δυστυχώς, εκλείψει... Χωρίς όμως έθελοντισμό, ποιμαντικό έργο λαϊκής συμμετοχής δε μπορεί να υπάρξει. Ό έθελοντισμός είναι η κινητήρια δύναμη όλων των μεγάλων λαϊκών προσπαθειών. Και είναι πολύ έλπιδοφόρο το γεγονός, ότι οι Έλληνες ορθόδοξοι διακρίνονται για τον έθελοντισμό τους, ιδιαίτερα όταν καλούνται να συνδράμουν έργα της Έκκλησίας⁵.

ε) Έπιλογή και κατάρτιση λαϊκών στελεχών: Ένα σύγχρονο ποιμαντικό έργο της Έκκλησίας θα απαιτήσει κατηρητισμένα και ειδικευμένα στελέχη, κληρικούς και λαϊκούς. Θα χρειασθεί, επομένως, να γίνει όχι μόνο έπιλογή, αλλά και ειδική εκπαίδευση των λαϊκών στελεχών, προκειμένου να ανα-

λάβουν υπεύθυνα τομείς του ποιμαντικού έργου της Έκκλησίας. Προς το σκοπό αυτό, μπορούν να αξιοποιηθούν οι Υποτροφίες που χορηγούνται από την Έκκλησία. Οι Υποτροφίες δηλαδή της Έκκλησίας, να χορηγούνται σε πρόσωπα που έχουν τη διάθεση και την προοπτική να εργασθούν ως στελέχη στο ποιμαντικό έργο της Έκκλησίας.

1. Η όνομασία «Κίνηση» προήλθε από την αντίστοιχη όνομασία movement που δόθηκε στα **λαϊκά κοινωνικά κινήματα** που άρχισαν να δημιουργούνται στην Ευρώπη, μετά τη Γαλλική Έπανάσταση, όπως ήταν τα Κινήματα των εργατών (Συνδικαλισμός), των φοιτητών, των γυναικών (Φεμινισμός) κ.λπ. Χαρακτηρίστηκαν δε οι ιδιωτικές αυτές προσπάθειες ως movements, διότι ως βασικές προϋποθέσεις τους είχαν τον **ένθουσιασμό** και τον **έθελοντισμό**.

2. Κοινωνική θεώρηση των «Κινήσεων» αυτών, βλ. Β. Γιουλτσή, στο συλλογικό έργο Γ. Μαντζαριδη, Θέματα Κοινωνιολογίας της Όρθοδοξίας, σελ. 169.

3. Η Έκκλησία της Ελλάδος, ήδη από το 1936, είχε ιδρύσει την «Αποστολική Διακονία». Άλλ' ό έπιτελικός αυτός εκκλησιαστικός όργανισμός δεν επέδιώξε, μέχρι σήμερα, να μελετήσει και να αντιμετώπισι το σοβαρό αυτό πρόβλημα.

4. Βλ. στις μελέτες μας, Το σύγχρονο άστικόν περιβάλλον ως ποιμαντικόν πρόβλημα, Έγκόλλιο του Καλού Ποιμένα, Θέματα Ποιμαντικής Δεοντολογίας κ.ά.

5. Είναι χαρακτηριστικό ότι, όλοι σχεδόν οι ναοί της Ελλάδος έχουν άνεγερθεί με την έθελοντική κινητοποίηση και συνδρομή των λαϊκών κυρίως μελών της Έκκλησίας!

ΝΕΕΣ ΒΙΝΤΕΟΚΑΣΕΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Κυκλοφορούν τρείς νέες βιντεοκασέτες παραγωγής της Άποστολικής Διακονίας (έγχρωμες, VHS):

* ΟΡΘΟΣ - ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥ-ΓΕΝΝΩΝ, από ζωντανή ήχογράφηση (διαρκείας 120') στον καθεδρικό ναό Άθηνών.

* ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ Ι. ΧΡΙΣΤΟΥ (Όρθρος - Θ. Λειτουργία - Μέγας Άγιασμός), επίσης από ζωντανή ήχογράφηση (διαρκείας 120'), και

* Η ΣΥΝΟΔΙΚΗ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΓΙΑ ΤΑ 20 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧ/ΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ (1974-1994), στον καθεδρικό ναό Άθηνών (16.2.1994).

Γράψατε: Άποστολική Διακονία, Ίασιού 1 - 115 21 Άθήνα, τηλ. 7228008.

Βιβλιοπωλείο: Δραγατσανίου 2 - πλατ. Κλαυθμώ- νος, τηλ. 3228637.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΑΗ, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

521. Στὴν εὐχή τῆς προθέσεως, ὅταν ὁ ἱερεὺς λέγει «εὐλόγησον τὴν πρόθεσιν ταύτην...» εὐλογεῖ ἢ δὲν εὐλογεῖ μὲ τὸ χέρι του τὰ τίμια δῶρα; (Ἐρώτηση π. Π. Μ.).

Σήμερα, ἀπὸ ὅσο μπορεῖ νὰ γνωρίζει κανεὶς, μᾶλλον γενικῶς ἔχει ἐπικρατήσει νὰ μὴν εὐλογεῖ ὁ ἱερεὺς τὰ τίμια δῶρα, ὅταν λέγει τὴν ἀνωτέρω φράση στὴν εὐχή τῆς προθέσεως «Ὁ Θεός, ὁ Θεὸς ἡμῶν...» Οἱ παλαιοὶ ἱερεῖς ἀκολουθοῦσαν διαφορετικὲς παραδόσεις, ὄχι ἀπὸ ἄγνοια ἢ συνήθεια, ἀλλὰ βεβαιώνοντας ὅτι ἔτσι τὸ παρελάβαν καὶ ἔτσι ἔπρεπε νὰ γίνεται. Ἄλλοι εὐλογοῦσαν καὶ ἄλλοι δὲν εὐλογοῦσαν. Φαίνεται πὼς πρόκειται γιὰ μιὰ παλαιὰ διαφοροποίηση, ὅπως τουλάχιστον δείχνουν οἱ πηγές. Οἱ τυπικὲς διατάξεις στὰ λειτουργικὰ κείμενα ἢ στὴ «Διάταξη» τοῦ πατριάρχου Φιλοθέου δὲν κάνουν λόγο γιὰ εὐλογία, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει τίποτε ἀπολύτως. Οὔτε στὰ «Εἰρήνη πάσι» ἢ στὶς ἄλλες ἀναμφισβήτητα διὰ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως διδόμενες εὐλογίες, πολλὰ φορὲς οὔτε σ' αὐτὴ τὴν ἐπίκληση τοῦ ἁγίου Πνεύματος, προσδιορίζεται ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς εὐλογίας. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητο ὅτι καὶ αὐτὲς ἢ παρόμοιες φράσεις εὐλογίας συνοδεύονταν μὲ σταυροειδῆ κίνηση τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως. Καὶ στὴν προκείμενη περίπτωση σαφῶς πρόκειται περὶ εὐχῆς εὐλογίας τῶν δώρων τῆς προθέσεως. Πρέπει νὰ θεωρηθεῖ, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὶς ἄλλες παρόμοιες περιπτώσεις, ὡς αὐτονόητο ὅτι τοὺς εὐλογητικούς λόγους συνόδευε ἀρχικὰ καὶ ἡ σταυροειδὴς εὐλογία τοῦ ἱερέως. Πῶς, τώρα, ἀνέκυψε ζήτημα γιὰ τὸ ἂν πρέπει νὰ εὐλογοῦνται τὴν στιγμή ἐκείνη τὰ δῶρα καὶ δόθηκε ἡ παράδοξη αὐτὴ λύση, νὰ λέγονται μὲν οἱ λόγοι τῆς εὐλογίας νὰ μὴ δίδεται δὲ ἡ εὐλογία μὲ τὸ χέρι; Θὰ προσπαθήσουμε, μὲ τὰ στοιχεῖα ποὺ περισυλλέξαμε, νὰ βροῦμε κάποια ἄκρη στὸ ἀρκετὰ περιπελεγμένο αὐτὸ θέμα.

Ἡ πρώτη σχετικὴ μαρτυρία βρίσκεται στὸν ἱβ' κανόνα τοῦ ἁγίου Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως (806-815). Πρόκειται γιὰ μιὰ σειρά 36 ἢ 37 κανόνων, μὴ ἐπικυρωμένων ἀπὸ καμιά Σύνοδο, ποὺ συνδέονται μὲ πλῆθος προβλημάτων. Ὅχι μόνο ὁ συγγραφεὺς τους καὶ ὁ χρόνος συντάξεώς τους εἶναι ἀβέβαιοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ τίτλος τους («Τοῦ ἐν ἁγίοις Νικηφόρου... ἐκ τῶν ἐκκλη-

σιαστικῶν αὐτοῦ Συντάξεων καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων πατέρων...») καὶ τὸ ἴδιο τὸ κείμενό τους εἶναι προβληματικά. Ὁ ὄσιος Νικόδημος τοὺς δημοσιεύει στὸ «Πηδάλιο» ὅπως τοὺς βρῆκε «ἐν τισι χειρογράφοις βιβλίοις τῶν τοῦ ἁγίου Ὁρους σεβασμίων Μονῶν», μεταφρασμένους «εἰς τὸ ἀπλοῦν». Ὑπάρχουν ὅμως καὶ νεώτερες ἐκδόσεις τοῦ πρωτοτύπου κειμένου καὶ τῆς μεταφράσεως. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει, οἱ λεγόμενοι αὐτοὶ κανόνες τοῦ ἁγίου Νικηφόρου ἐκπροσωποῦν κάποια Κωνσταντινουπολιτικὴ παράδοση καὶ ἐπιχειροῦν νὰ τὴν κωδικοποιήσουν καὶ, τὸ σπουδαιότερο, ἐπηρεάζουν τοὺς μεταγενεστέρους σχολιαστὲς, τουλάχιστον στὸ θέμα γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ λόγος.

Ὁ ἱβ' λοιπὸν κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου κατὰ τὸ πρωτότυπο κείμενο ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ὅτι οὐ χρὴ σφραγίδα ποιεῖν ἐν τῇ εὐχῇ τοῦ σκευοφυλακίου ἐπὶ τὸ ἅγιον ποτήριον». Τὸ μεταφρασμένο στὰ νεοελληνικὰ κείμενο, ποὺ δημοσιεύεται στὸ «Πηδάλιο», εἶναι περίπου τὸ ἴδιο: «Δὲν πρέπει ὁ ἱερεὺς νὰ κάμνη σφραγίδα εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον ἐν τῇ εὐχῇ τοῦ σκευοφυλακίου». Τὸ κείμενο τοῦ κανόνος ἔχει ἀσάφεια, ποὺ ἐπιδέχεται διπλὴ ἐρμηνεία. Ἄν εὐλογία (σφραγίς) γίνεται στὸ ἅγιο ποτήριον, τότε ἀφορᾷ στὴν εὐλογία τῆς ἐνώσεως («Εὐλογημένη ἡ ἔνωσις τῶν ἁγίων σου...») μετὰ τὴν ἔκχυση τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος σ' αὐτό. Τότε ὅμως τὸ «ἐν τῇ εὐχῇ τοῦ σκευοφυλακίου» πρέπει νὰ νοηθεῖ μὲ γενικότερη ἔννοια, ὡς ταυτόσημο μὲ τὴν ἐν γένει ἀκολουθία τῆς προθέσεως, πράγμα μᾶλλον ἀπίθανο. Κατ' ἀκρίβειαν «εὐχὴ τοῦ σκευοφυλακίου» ἢ «εὐχὴ ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ» εἶναι ἡ συνηθέστερα ὀνομαζομένη «εὐχὴ ἐν τῷ συστῆλαι τὰ ἅγια (λεγομένη) ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ», ἢ τελευταία δηλαδὴ εὐχὴ τῆς θείας λειτουργίας («Τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου...» ἢ «Ἦνυσται καὶ τετέλεσται...» ἢ «Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀγαγὼν ἡμᾶς...» τῶν λειτουργιῶν Χρυσοστόμου, Βασιλείου καὶ Προηγιασμένων ἀντιστοίχως). Δὲν ἔννοεῖ ὅμως αὐτὴν ἐδῶ, ἀλλὰ τὴν «εὐχὴ τῆς προθέσεως», κοινὴ στὶς δύο βυζαντινὲς λειτουργίες, «Ὁ Θεός, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν οὐράνιον ἄρτον...», ποὺ ἐνίοτε ἐπιγράφεται «Εὐχὴ (τῆς προθέσεως) ἣν ποιεῖ ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ ἀποτιθεμένου τοῦ ἄρτου ἐν τῷ δίσκῳ», κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτη τάξη.

(Συνεχίζεται)

Οί κυβερνήσεις τής Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως μπροστὰ στο πρόβλημα τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθροησκείας

3. Ὁμόσπονδες Χῶρες*

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Θεολ. - Δρ. Φιλοσ.

Ἐρώτηση: Στὴν Ἐκθεσὴ σας περιλαμβάνετε καὶ κοσμοθεωριακὲς ομάδες, μὲ πολιτικὸ καὶ φιλοσοφικὸ ὑπόβαθρο, ὅπως τὸ «Εὐρωπαϊκὸ Ἑργατικὸ Κόμμα» (ΕΑΡ), τὸ «Ἴνστιτούτο Σίλλερ», τὴν «Κίνηση», τὸ «Ἀνθρωπιστικὸ Κόμμα», τὴν ὀργάνωση τοῦ Silo, τὴν σαηντόλοτzu.

Schippmann: Ναὶ εἶναι πάντοτε ἓνα πρόβλημα ὀριοθέτησης. Συμπεριλαμβάνουμε ομάδες, ποὺ δραστηριοποιούνται πολιτικά, ἀλλὰ πρέπει πάντοτε νὰ ἔχουν μίαν κοσμοθεωριακὴ ὄψη. Τέτοιες ομάδες δὲν εἶχαμε στὴν πρώτη ἔκθεση. Ἀλλὰ ἐπειδὴ αὐτὲς ἀσκοῦν τώρα προπαγάνδα στὴν περιοχὴ τῶν νέων ὁμοσπόνδων χωρῶν (στὴν πρώην Ἀνατολικὴ Γερμανία), εἶναι βασικὸ νὰ συμπεριληφθοῦν στὴν Ἐκθεση.

Εἶναι ἓνα πρόβλημα, γιατί τέτοιες ομάδες ἀνοίγουν στὸ Ἀνατολικὸ Βερολίνο «Κέντρα Ἐπικοινωνίας», μὲ τὸ προσωπείο τῆς Κίνησης τῶν Πολιτῶν καὶ δὲν ἀποκαλύπτεται τὸ ἀληθινὸ τους πρόσωπο.

Ἀπειλὴ γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ

Ἐρώτηση: Βλέπετε ὅτι ὑπάρχει κάποιος κίνδυνος γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς χώρας, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὶς ομάδες, μὲ τὶς ὁποῖες ἀσχολεῖσθε;

Schippmann: Ναὶ. Αὐτὸ δὲν εἶναι μίαν νέα προσπάθεια. Ἐχῶ παλαιὰ ἐσωτερικὰ κείμενα τῆς σαηντόλοτzu ἀπὸ τὶς δεκαετίες τοῦ 1970 καὶ 1980, ὅπου γίνονται λόγος γιὰ τὸ Εὐρωπαϊκὸ BOOM.

Ἀναπτύσσονται ὅλο καὶ νέα στρατηγικὰ κείμενα, πῶς νὰ ἐπιτευχθεῖ, μέσω περιοχῶν-κλειδιά, Manager, ἐκπαίδευσης Manager, ἐπιμόρφωσης, διαδικασίας ἐπιλογῆς προσωπικοῦ, ὥστε νὰ φθάσουν σὲ πολιτικὲς καὶ οἰκονομικὲς θέσεις - κλειδιά, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν ἐπιρροή.

Μιὰ πολὺ δραστικὴ μέθοδος εἶναι νὰ μὴ ἀναφέρει κανεὶς ἄμεσα τὸ σκοπὸ του. Γι' αὐτὸ καὶ δημιουργοῦνται πολλὲς ὑπο-ὀργανώσεις μὲ ἄλλα ὀνόματα. Αὐτὴ ἡ στρατηγικὴ εἶναι σήμερα στὴν ἐποχὴ τῆς ριζικῆς ἀλλαγῆς, ἰδιαίτερα ἐμφανῆς. Μέσω διαφημιστικῶν πρακτορείων, ἀλλὰ καὶ μέσω διαδικασιῶν ἐπιλογῆς προσωπικοῦ. Ἡ σαηντόλοτzu ἐπὶ παραδείγματι, μὲ τὶς ὑπο-ὀργανώσεις τῆς ἢ μὲ μέλη τῆς ποὺ εἶναι ἰδιοκτῆτες ἐπιχειρήσεων, προσφέρει τὴν τεχνικὴ τῆς, τὸ λεγόμενον τῆς προσωπικότητος ὡς διαδικασίαν ἐπιλογῆς τοῦ προσωπικοῦ στὸ χωρὸ τῆς οἰκονομίας.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἔχει στὴ διάθεσὴ τῆς τὰ ἀτομικὰ στοιχεῖα, τὸ βιογραφικὸ τοῦ προσωπικοῦ καὶ μπορεῖ νὰ τοποθετηθεῖ ἀνθρώπους τῆς σὲ θέσεις - κλειδιά. Αὐτὸ ἔχει ἤδη συμβεῖ.

Ἐρώτηση: Ὑπάρχουν περιπτώσεις αἰρέσεων, ποὺ κατόρθωσαν νὰ βάλουν στὸ χέρι ἐπιχειρήσεις;

Schippmann: Ναὶ, ὑπάρχουν περιπτώσεις μελῶν τῆς σαηντόλοτzu ποὺ ἔχουν ἐπιχειρήσεις ἀκινήτων, δραστηριοποιούνται στὸν τομέα τῆς βιομηχανίας, ἀγοράζουν ἢ προσπαθοῦν νὰ ἀγοράσουν ἐπιχειρήσεις σὲ ὀρισμένες ἀναπτυσσόμενες περιοχές. Μιὰ τέτοια περίπτωση εἶναι ἡ προσπάθεια ἑνὸς μέλους τῆς σαηντόλοτzu μὲ τὸ ὄνομα H. νὰ ἀγοράσει ἐδῶ στὸ Βερολίνο ἓνα τμήμα τῶν ἐπιχειρήσεων χαλυβουργίας Group. Σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις ἐπιχειρεῖται βέβαια ἡ ἀναδιοργάνωση τῶν ἐπιχειρήσεων στὸ πνεῦμα τῆς λεγόμενης «ἠθικῆς». Αὐτὴ ἡ προσπάθεια εἶναι πραγματικότητα.

Ἐρώτηση: Ὑπάρχουν καὶ ἄλλες ομάδες ἐκτὸς ἀπὸ τὴ σαηντόλοτzu, ποὺ ἐπιχειροῦν κατὰ τέτοιο;

Schippmann: Ναὶ, ἡ κίνηση τοῦ Μούν ἢ «Ἐνωτικὴ Ἐκκλησία» τὸ ἐπιχειροῦσε καὶ τὸ χρησιμοποιοῦσε πάντοτε, γιὰ νὰ ἀποκτήσει χρήματα. Γενικὰ παρατηρῶ ὅτι καὶ μικρὲς ομάδες, γκουρουιστικὲς κινήσεις, προσπαθοῦν ὅλο καὶ περισσότερο νὰ πλησιάσουν τὸ χωρὸ τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς διοίκησης· νὰ ἀποκτήσουν ἐπιρροή, νὰ στολιστοῦν μ' αὐτὴ, νὰ ἀποκτήσουν εἰσοδο καὶ νὰ ὀργανώσουν τὶς ἐκδηλώσεις τους κατὰ τὸ δυνατόν δωρεάν. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο προσπαθοῦν νὰ ἀσκήσουν τὴν προπαγάνδα τους, ὅπως ὁ Chinmoy. Μέσω πολιτικῶν ἐπαφῶν ἐπιδιώκουν νὰ ἀποκτήσουν ἐπιρροή. Καὶ καταφέρνουν μάλιστα νὰ ἐπιτύχουν ἐνίσχυση, ἀφοῦ δὲν ἀποκαλύπτεται τὸ ἀληθινὸ τους πρόσωπο.

Ἡ ἀντιμετώπιση.

Ἐρώτηση: Τί κάνετε γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσετε τὸν κίνδυνο;

Schippmann: Πληροφορῶ γιὰ τὸ τί κρύβεται πίσω ἀπὸ τὶς δραστηριότητες τῶν ομάδων αὐτῶν καὶ μὲ τὶς δικές μου πληροφορίες διορθῶ τὴν εἰκόνα ποὺ προβάλλουν πρὸς τὰ ἔξω γιὰ τὸν ἑαυτό τους. Αὐτὸ δίνει μίαν διαφορετικὴ βάση γιὰ νὰ ληφθοῦν ἀποφάσεις.

Ὑστερα ἀπὸ μιὰ τέτοια πληροφόρηση, ἡ Πολιτεία τοῦ Βερολίνου δὲν παραχώρησε σὲ μιὰ τέτοια ομάδα

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 334 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

δωρεάν διανυκτέρευση στα σχολεία. Διαφορετικά θα ήταν δυνατόν να την έχει παραχωρήσει. Με βάση αυτές τις πληροφορίες μπορώ να έμποδίσω κάτι τέτοιο. Αυτό είναι ήδη μία ισχυρή επέμβαση.

Υπάρχει ακόμη μία ανακοίνωση της Σχολικής Διοίκησης, που απαγορεύει σ' αυτές τις ομάδες να κάνουν την εμφάνισή τους στα σχολεία και να δραστηριοποιούνται εκεί.

Ερώτηση: Θα μπορούσατε να φαντασθείτε μία ομάδα όπως η Brahma Kumaris ή η κίνηση του Μούν, να οργανώνει συνέδριο με την συνεργασία ή και με την οικονομική ενίσχυση του Υπουργείου σας;

Schippmann: Όχι, αυτό δεν θα μπορούσα να το φαντασθώ. Θα μπορούσε να συμβεί, αν μία από αυτές τις ομάδες εμφανιστεί με διαφορετικό όνομα και δεν γίνει άμεσα αντιληπτό περί τίνος πρόκειται. Σίγουρα όμως, αν αποκαλυφθεί ή αληθινή της ταυτότητα, το Υπουργείο θα αναθεωρούσε άμεσα τη στάση του.

Ερώτηση: Ασφαλώς υπάρχει μία συνεργασία με τις άλλες Όμοσπονδες χώρες για την από κοινού αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.

Schippmann: Μέχρι τώρα δεν υπήρχε συνεργασία. Στο Βερολίνο υπάρχει ένας ονομαζόμενος συντονιστικός κύκλος, τον οποίο εγώ συγκαλώ και έχει ως σκοπό την ανταλλαγή ορισμένης βασικής πληροφόρησης. Σ' αυτή την ομάδα συμμετέχουν εκπρόσωποι από τις διοικητικές υπηρεσίες των Υπουργείων για θέματα δικαιοσύνης, εσωτερικού, για την οικονομία, για την εκπαίδευση, για πολιτισμικές υποθέσεις. Όλοι εκείνοι, τους οποίους κατά ένα τρόπο άφορα το αντικείμενο αυτό, συναντώνται και συζητούν τα τελευταία νέα αυτού του χώρου.

Αυτό συμβαίνει στο Βερολίνο. Μέχρι τώρα δεν υπήρχε κανένας σύνδεσμος, που να ξεπερνάει τα όρια των όμοσπόνδων χωρών. Τώρα όμως έχουμε κάτι καινούργιο. Μία ομάδα εργασίας γι' αυτά τα θέματα, ανάμεσα στην Όμοσπονδία και στις όμοσπονδες χώρες. Σ' αυτή την ομάδα εργασίας εκπροσωπούνται όλες οι όμοσπονδες χώρες και διάφορα όμοσπονδιακά Υπουργεία. Αυτή τη στιγμή προετοιμάζουμε ένα ενημερωτικό κείμενο επί όμοσπονδιακού επιπέδου, που θα διαδοθεί εύρυστα, ιδιαίτερα στις νέες όμοσπονδες χώρες: στα σχολεία, στη διοίκηση, στο κοινό, ώστε να γίνει προειδοποίηση αναφορικά με τους κινδύνους που προέρχονται από αυτές τις ομάδες. Αυτό το κείμενο θα εκδοθεί σίγουρα κατά το φθινόπωρο.

Ερώτηση: Υπάρχει δυνατότης μίας Ευρωπαϊκής συνεργασίας για την από κοινού αντιμετώπιση του προβλήματος, επί παραδείγματι, στα πλαίσια του Ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 1984;

Schippmann: Υπάρχει κάτι το νέο από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπου προσδιορίζονται τα όρια

των δυνατοτήτων επέμβασης.

Το ουσιαδές είναι ότι, πράγματι, παίρνει κανείς θέση, πληροφορεί και εκεί που υπάρχουν επεμβάσεις, αντιμετωπίζονται οι συγκρούσεις και κινείται ή σχετική διαδικασία' τα όρια βρίσκονται εκεί, όπου γίνεται αξιολόγηση της πίστης.

Στην ομάδα εργασίας της Όμοσπονδίας και των όμοσπόνδων χωρών δεν εκπροσωπούνται μόνο οι χώρες που εργάζονται επί τοπικού επιπέδου, αλλά και τα υπουργεία Έσωτερικών και Δικαιοσύνης. Τώρα θα ήταν βασικό να πει κανείς για την επόμενη ή μεθεπόμενη συνάντηση: χρειάζομαστε έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Έσωτερικών να εξετάσει το ζήτημα σε διεθνή πλαίσια, να ρωτήσει τις άλλες Κυβερνήσεις, να τις πληροφορήσει για την κατάσταση της Γερμανίας και να ζητήσει μια βάση για διεθνή συνεργασία. Αυτό πρέπει να γίνει.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης μπορεί να ενεργήσει και πέραν των συνόρων της χώρας. Υπάρχει μία απόφαση της Συνόδου των Υπουργών Δικαιοσύνης στη Γερμανία, για διεξοδική ένασχόληση με τις επί μέρους ομάδες. Αν αυτή η απόφαση διευρυνθεί, τότε θα πρέπει να ερευνηθούν οι διεθνείς παράμετροι και συσχετίσεις. Υπάρχει η Σύνοδος των Υπουργών Δικαιοσύνης στο Ευρωπαϊκό επίπεδο, όπου θα μπορούσε κανείς να θέσει το θέμα στην ημερήσια διάταξη, προβάλλοντας ένα ειδικό θέμα. Δεν μπορούμε να τα εξετάσουμε όλα ταυτόχρονα. Αρχίζει κανείς να αναπτύσσει μια συνείδηση του προβλήματος και να συγκεκριμενοποιεί το ζήτημα.

Ερώτηση: Θεωρείτε ότι θα μπορούσε να συγκληθεί ένα συνέδριο επί ευρωπαϊκής βάσεως;

Schippmann: Αυτό θα ήταν το δεύτερο βήμα.

3. Η θέση του Κοινοβουλίου.

Το θέμα των «αίρέσεων της νεότητας» συνεζητήθη πολλές φορές στο Κοινοβούλιο του Βερολίνου. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στη Συνεδρίαση της 12.9.1991. Το θέμα είχαν θέσει τα κόμματα CDU και SPD (Drucksache 12/459).

Όξυ πρόβλημα.

Η εκπρόσωπος του CDU, κυρία Hartmann, στην παρουσίασή της ανέφερε ιδιαίτερα στα όξυτα προβλήματα, που δημιουργούν οι ομάδες αυτές στην περιοχή της πρώην DDR. Κατά την εκπρόσωπο αυτή της CDU, οι κοινωνικές αλλαγές σ' αυτή την περιοχή «δημιουργούν άγνωστα προβλήματα και οδηγούν σε βαρεία κρίση ταυτότητας» «αυτό άφορα ιδιαίτερα τους νέους, οι οποίοι ζητούν νόημα στη ζωή και σταθερά σημεία αναφοράς για την αντιμετώπιση των καθημερινών τους προβλημάτων».

(Συνεχίζεται)

Ἡ εἰσαγωγή τοῦ λατινικοῦ τυπικοῦ στὴ Βούα τῆς Καλαβρίας (1572)

Τοῦ Κοσμᾶ μοναχοῦ (Ρουμανικὴ Σκήτη Ἁγ. Ὁρους)

Ἴσως ἀποθαρρύνθηκε ἀπὸ τὶς διαμαρτυρίες ποὺ προκάλεσαν τὰ ἔργα του, καὶ ζήτησε νὰ μεταθεῖ σ' ἄλλη ἔδρα ἐπισκοπῆς, ἀλλ' ἡ Ρώμη τοῦ μῆνυσε ὅτι ἦταν καλύτερο νὰ παραμείνει στὴ Βούα. Αὐτὸς τότε κατάλαβε ὅτι ἔπρεπε νὰ δράσει καὶ μ' ἄλλους τρόπους καὶ νὰ δώσει βάση οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ στὶς ἐκκλησιαστικὲς καινοτομίες ποὺ εἰσήγαγε. Ἄνοιξε στὴ Βούα λοιπὸν σχολὲς ὅπου θὰ ἐδίδασκαν τοὺς ὑποψηφίους κληρικούς τῆ λατινικῆ γλώσσα καὶ τὸ γρηγοριανὸ μέλος, ἐνισχύοντας ἔτσι ὅσους ἤθελαν νὰ συμμορφωθοῦν μὲ τὶς ὑποδείξεις του. Τὴν 1 Νοεμβρίου 1573 στὴν ἐνορία τῆς Ἁγίας Ἄνας στὸ Παλίτσι (Palizzi) ἱδρύσε ἓνα σύλλογο στὸν ὁποῖο μεταβίβασε ὅλα τὰ ἔσοδα τοῦ κλήρου τῆς περιοχῆς μὲ τὸν ὄρο ὅτι θὰ μπορούσαν λάβουν μέρος σ' αὐτὸν μόνο οἱ ἱερεῖς ποὺ ἀκολουθοῦσαν τὸ λατινικὸ τυπικὸ, καταδικάζοντας ἔτσι τοὺς ἔλληνες ἱερεῖς στὴν πείνα. Ἡ ὑποστήριξη τοῦ τοπικοῦ φεουδάρχη καὶ τοῦ πρωτόπαπα, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἀπόπειρα προσδοκοῦσε ἓνα σοβαρὸ κέρδος, συνετέλεσαν ὥστε ἡ ὑπόθεση νὰ λάβει αἴσιο τέλος. Τὸ ἴδιο ἐγχείρημα ἐπιχειρήθηκε καὶ στὴ Βούα, ὅπου ὁ Ἰούλιος ἱδρύσε στὶς 31 Ὀκτωβρίου τοῦ 1574 μιὰ ἀδελφότητα τῆς Εὐχαριστίας (Sacramento) ποὺ θὰ εἶχε ὡς σκοπὸ νὰ καλλιεργήσει τὴν λατινικὴ εὐσέβεια.

Ἐπειτα ἀποφάσισε νὰ πάει στὴ Ρώμη γιὰ νὰ ὑποβάλει τὰ σέβη του στὸν Πάπα καὶ ξεκίνησε ἐφοδιασμένος μὲ συστατικὲς ἐπιστολὰς τοῦ μητροπολίτη Ρηγίου, τῶν ἀρχόντων τῆς Βούας καὶ μὲ ἔλληνικὰ χειρόγραφα γιὰ νὰ δωρήσει σὲ δυνατὲς προσωπικότητες ποὺ εἶχαν ἀδυναμία σὲ τέτοια ἀντικείμενα. Πέτυχε λοιπὸν στὶς 14 Μαρτίου τοῦ ἴδιου χρόνου νὰ πάρει μιὰ παπικὴ βούλα ποὺ τὸν ἐξουσιοδοτοῦσε νὰ ἐνώσει σ' ἓνα κεφάλαιο τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τὰ ἔσοδα τοῦ ἀγίου Ἀγγέλου, τῆς ἀγίας Μαρίας τῆς Θεοτόκου, τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τοῦ Κάρβωνος, ποὺ θὰ χρησίμευαν στὴν ἱδρυση ἐνὸς κολλεγίου γιὰ ἱερεῖς οἱ ὁποῖοι θὰ λειτουργοῦσαν στὰ λατινικά. Ἄρχισε ἔτσι νὰ πιέζει γιὰ νὰ προσαρμοστοῦν οἱ πιὸ σκληροτράχηλοι ἱερεῖς, ἂν δὲν ἤθελαν νὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα. Γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ ἓνα λαὸ ποὺ πάντα ἔτρεφε σεβασμὸ πρὸς τὰ ἱερὰ θαυματουργικὰ «ἀντικείμε-

να» πήρε λείψανα —δυτικῆς προελεύσεως— ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῶν Tre Fontane καὶ τὰ μετέφερε στὴ Βούα. Ἐπέστρεψε ἱκανοποιημένος στὴ ἔδρα του βέβαιος πᾶ ὅτι κανεὶς δὲν θὰ μπορούσε ν' ἀντιδράσει σὲ μιὰ παπικὴ βούλα. Σχεδίασε πολλὰ ἀκόμη γιὰ νὰ ἐμπεδώσει τὶς ἀλλαγές του. Ὁ θάνατος ὅμως ματαίωσε τὰ σχέδιά του κι ἔτσι στὶς 11 Ἰουλίου τοῦ 1577 ὁ Ἰούλιος Σταυριανὸς ἄφησε τὴν τελευταία του πνοή. Στὶς 13 Ἰουνίου τοῦ ἴδιου χρόνου προεξήρχε μιὰς λιτανείας καὶ σταμάτησε στὴν πλατεία, μπροστὰ σὲ μιὰ μικρὴ τράπεζα ποὺ ἦταν καλυμμένη μ' ἓνα ὕφασμα τὸ ὁποῖο εἶχε ἀγορασθεῖ στὸ γιαλὸ τῆς Βούας ἀπὸ μιὰ γυναίκα. Αὐτὸ τὸ κάλυμμα διέδωσε μιὰ πανούκλα κι ἔτσι μαζὶ μὲ τὸν ἐπίσκοπο πέθαναν 450 κάτοικοι τῆς Βούας. Μᾶλλον δὲν ἦταν τυχαία ἡ τοποθέτηση τοῦ καλύμματος στὸ ἀλτάριο.

Νομίζουμε ὅτι δὲν εἶναι σύμπτωση τὸ ὅτι καὶ ὁ Ἄθανάσιος Χαλκεόπουλος στὸν Ἰέρακα (Gecake) στὰ 1480 καὶ ὁ Σταυριανὸς στὴ Βούα, οἱ ὁποῖοι ἄλλαξαν τὸ ὀρθόδοξο τυπικὸ, ἤξεραν καὶ οἱ δυὸ ἔλληνικά. Δὲν ἦταν τυχαία ἡ ἐπιλογή τους ἀπὸ τὴ Ρώμη. Στὴν περίπτωσή τοῦ Σταυριανοῦ βλέπουμε ὅτι ἄλλοτε μὲ τὴν ἀπειλὴ τῆς πείνας, ἄλλοτε μὲ τὴ βία τοῦ τοπικοῦ φεουδάρχη κι ἄλλοτε μὲ τὸ πρόσχημα τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐπιχειρήθηκε ἡ ἐξάλειψη τῆς ἱστορικῆς μνήμης. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο μεταφέρθηκαν στὴ Ρώμη ἔλληνικὰ χειρόγραφα καὶ ἡ ἐξαφάνιση τῶν λειψάνων τῶν τοπικῶν ἁγίων εἶναι ἐνδεικτικὸς. Αὐτὰ ἐγιναν καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Κάτω Ἰταλίας καὶ ἡ περίπτωσή τῆς Βούας εἶναι διαφωτιστικὴ.

Οἱ κάτοικοί της κράτησαν καὶ κρατοῦν ἀκόμη αὐτὴ τὴν ὀδυνερὴ ἀνάμνηση, τῆς ἀλλαγῆς δηλ. τοῦ τυπικοῦ τῶν πατέρων τους μὲ τὸ λατινικὸ, καὶ πολλὰ χρόνια τραγουδοῦσαν μπροστὰ στὴν Παναγία, μέσα στὸν καθεδρικό ναό: «Μητέρα τοῦ Θεοῦ, Βασίλισσα τοῦ κόσμου, μὲ τὶς προσευχὲς τοῦ ἀγίου Λουκά, μὴ πάψεις νὰ κρατᾶς μακριὰ τοὺς λύκους ἀπὸ τὴν ποίμνη σου» (Madre di Dio, Regina del mondo, per le preghiere di san Luca non smettere di tenere lontano ilupi dal tuo gregge). Βεβαίως τὸ λείψανο τοῦ τοπικοῦ ἀγίου Λουκά ἐξηφανίσθη...

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 335 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

(Τέλος)

Ποιμαντική τῆς μνήμης καὶ τῆς λήθης

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Πρὶν πέντε περίπου χρόνια ὀλοκληρωνόταν ἡ ἔρευνά μας καὶ ἡ καταγραφή τῶν ἀποτελεσμάτων της πάνω σὲ ἓνα ζωτικὸ γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ζήτημα. Στους στόχους ἐκείνης τῆς ἔρευνας ἦταν νὰ ἐντοπίσει τὶς ποικίλες λειτουργίες ἢ διαστάσεις τῆς μνήμης καὶ τῆς λήθης, ἔτσι ὅπως αὐτὲς ἐνεργοποιοῦνται κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία (ΘΛ), ἀλλὰ καὶ νὰ προϋδεάσει γιὰ τὶς δυνατότητες μεταφορᾶς τους ἐκτὸς αὐτῆς, στὴν καθημερινὴ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν¹.

Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ ὡς ὄν τῆς μνήμης καὶ τῆς λήθης, ὄν ποὺ ξεχνάει, ποὺ θυμάται· ποὺ θυμάται ὅτι ξεχνάει καὶ ξεχνάει ὅτι θυμάται... Πραγματικὰ εἶναι περίεργο ὅτι πολλὲς φορὲς ξεχνάμε αὐτὰ ποὺ πρέπει νὰ θυμόμαστε καὶ θυμόμαστε αὐτὰ ποὺ πρέπει νὰ ξεχνάμε. Νὰ σημειώσουμε ὅτι καὶ ἡ λήθη ἐκτὸς ἀπὸ ἀρνητικὲς ἐμπεριέχει καὶ θετικὲς πλευρὲς· ἐπιτελεῖ μία χρήσιμη λειτουργία στὴ ζωὴ μας («καλότυχοι αὐτοὶ ποὺ λησιμονάνε»)². Ἀσφαλῶς ἢ «παθολογία» τῆς μνήμης δὲν συμπύπτει καὶ δὲν ταυτίζεται μόνο μὲ τὴ λήθη³.

Στὴν ἔρευνα ἐκείνη ἐπισημάνθηκαν οἱ ἐξῆς λειτουργίες: ἡ ἀναπλαστική, ἡ ποιητική, ἡ ὀλιστική ἢ συνολικὴ (πανοραμική), ἡ οἰκουμενικὴ ἢ συμπαντικὴ, ἡ διαπροσωπικὴ καὶ ταυτοποιητικὴ, ἡ ἀναμνηστικὴ ἢ παροντοποιητικὴ τοῦ μέλλοντος (ἐσχατολογικὴ), ἀλλὰ καὶ ἡ συγχωρητικὴ (ἀπὸ τὴ μνησικακία στὴ συμφιλίωση) λειτουργία. Ἐπισημαινόταν ἐπίσης ἡ εὐαίσθητοποίησις τῶν πιστῶν καὶ ἡ συνειδητοποίησις ἐκ μέρους τους τῶν λειτουργιῶν τῆς μνήμης καὶ τῆς λήθης κατὰ τὴ ΘΛ, καὶ ἀκόμη ἡ ἀνάγκη μιᾶς «Ποιμαντικῆς τῆς μνήμης καὶ τῆς λήθης». Γεννᾶται ὁμως τὸ ἐρώτημα: ποιό θὰ μπορούσε νὰ εἶναι τὸ περιεχόμενο ἐνὸς «ἀναλυτικοῦ προγράμματος» γιὰ μιὰ τέτοια Ποιμαντικὴ;

Ἀρκοῦμαστε σήμερα στὸ νὰ ἐκθέσουμε κάποιες γενικὲς κατευθύνσεις, ποὺ κρίνουμε ὅτι θὰ εἶναι πολὺ βοηθητικὲς στὸ συγκεκριμένο αὐ-

τὸ ποιμαντικὸ ἔργο καὶ νὰ ἐπανέλθουμε προσεχῶς σὲ ἄλλες πτυχὲς τοῦ ζητήματος. Ἄν τὸ ἔργο αὐτὸ τὸ ἐκλάβουμε ὡς ἓναν ἀκόμα δρόμο ποιμαντικῆς διακονίας οἱ κατευθύνσεις αὐτὲς θὰ θεωρηθοῦν ὡς βήματα σ' αὐτὴ τὴν πορεία.

1. Ὡς πρῶτο βῆμα μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἡ ποιμαντικὴ μας φροντίδα νὰ μὴ περιέλθουν σὲ λήθη αὐτὸ ἢ αὐτὰ ποὺ ὑπομνήσθηκαν κατὰ τὴ ΘΛ. Ἡ οὐσία μιᾶς τέτοιας Ποιμαντικῆς θὰ συνοψιζόταν ὡς «ὁ ἀγώνας τῆς μνήμης ἐναντίον τῆς λήθης». Πρόκειται γιὰ πάλι ἀέναη καὶ ἀδυσώπητη. Ἡ λήθη παραμονεύει νὰ μᾶς καταδικάσει ἐγκλειστους «εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον»⁴. Ἡ λήθη καὶ ἡ μνήμη εἶναι μεγέθη ἀντιστρόφως ἀνάλογα. Ὅσο χωρὸ ἀφήνει ἡ μνήμη τὸν καταλαμβάνει ἡ λήθη· τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὴν ἀντίθετη περίπτωσι. Ἡ παρουσία τῆς μνήμης δὲν συνεπάγεται ἀκριβῶς τὴν ἀπουσία τῆς λήθης. Πρόκειται γιὰ μιὰ παράδοξη συνύπαρξη, γιὰ ἓνα δίδυμο, γιὰ τὸ ὁποῖο θὰ χρησιμοποιούσα κατὰ τὸ «χαρμολύπη» τὸ σύνθετο οὐσιαστικὸ «μνημολήθη».

2. Ὡς ἓνα δεύτερο βῆμα θεωροῦμε τὴν κατάλληλη ἐτοιμασία τῶν πιστῶν ἀπὸ πρὶν, ὥστε νὰ προσέξουν στὴ ΘΛ αὐτὰ ποὺ πρέπει νὰ βιώσουν κατ' αὐτὴν καὶ νὰ τὰ θυμοῦνται στὴ συνέχεια ἐκτὸς αὐτῆς. Θὰ τὸ ὀνομάζουμε λειτουργικὸ «μνημόνιο». Πρόκειται κυριολεκτικὰ γιὰ μιὰ ποιμαντικὴ ἀγωγή τῆς μνήμης («μνημαγωγία»). Εἶναι εὐνόητο ὅτι πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸ ἀπαιτεῖται κατάλληλη διδασκαλία καὶ ἐρμηνεία, προφορικὴ καὶ γραπτὴ τῆς ΘΛ (ἐξηγήσεις ὡς πρὸς τὴ γλώσσα τῆς λατρείας, διευκρινήσεις ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἱστορία της, διασάφηση ἐννοιῶν, συμβόλων, τελετουργικῶν καὶ προβολὴ τοῦ νοήματος πολλῶν λεπτομερειῶν). Δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι «λογικὴ λατρεία».

3. Ἡ βιωματικὴ ἐμπειρία τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ συνόλου τῆς Ἐκκλησίας (θριαμ-

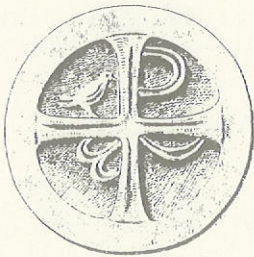

βεύουσας και στρατευομένης) κατά τη ΘΛ πρέπει να αποτελεί έναν από τους κύριους στόχους και τις κατευθύνσεις της ποιμαντικής μέριμνας. Ἡ ΘΛ μᾶς ἔφερε σὲ ἐπαφή με τὸν σύμπαντα κόσμο τοῦ Θεοῦ. Ἐξερχόμενοι μπορούμε νὰ φέρουμε καὶ νὰ περιφέρουμε μαζί μας «ἅπασαν τὴν Οἰκουμένην».

4. Ἡ συναίσθηση αὐτὴ ἐνισχύει τοὺς δεσμοὺς τῶν πιστῶν με τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, τὴ *διαχρονικὴ ὄντοτητα* τοῦ ἀνθρώπου. Μπορούμε ἴσως νὰ σημειώσουμε μία συνειδητὴ στροφή καὶ προτίμηση πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον: «*Νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*». Ὁ πιστὸς πάντως δὲν ζητεῖ πλέον ἀποσπασματικά. Σκοπεύει στὸ ὅλον: ζητάει ἀναμάρτητη «*τὴν ἡμέραν πᾶσαν*» νὰ ζήσει ἐν μετανοίᾳ «*τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς*» του. «*χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς*» του.

Ταυτόχρονα σφουρηλατεῖται ἡ *ὑπέρβαση* τοῦ τοπικισμοῦ καὶ τὸ ἀνοιγμα πρὸς μία *οἰκουμενικὴ συνείδηση*. Ὁ ἄνθρωπος ἐξέρχεται τῶν τοπικῶν καὶ χρονικῶν του δεσμῶν καὶ ὁρίων. Τίποτα ἀπ' αὐτὰ ποὺ συμβαίνουν στὸν κόσμο δὲν ἀφήνουν τὸν ἄνθρωπο ἀδιάφορο, ἀφοῦ ἐνώνει τὴ φωνή του με ὅλους καὶ προσεύχεται γιὰ ὅλους, γιὰ ὅλα. Τὰ βιώματα αὐτὰ συνιστοῦν σαφῆ *ποιμαντικὸ πρόσανατολισμὸ*.

5. Στις διαπροσωπικὲς σχέσεις, στις σχέσεις με τὸν ἑαυτό του καὶ στις σχέσεις με τὸν Θεό, ὁ ἄνθρωπος μαθαίνει ποιὸς εἶναι, ξέρει νὰ συγχωρεῖ καὶ νὰ ζητάει συγγνώμη καὶ ν' ἀναγνωρίζει ποιὸ εἶναι τὸ σημεῖο ἀναφορᾶς του. Τοῦτο πρέπει νὰ ἀποτελεῖ διαρκὲς μέλημά του καὶ ἐκτὸς ΘΛ. *Νὰ συγχωρεῖ καὶ νὰ συν-χωρεῖ!*

Ὁ Χριστός, ἡ εἰρήνη ἡμῶν. Μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ με περιστέρι. Ἀπὸ τὸ ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου.

6. Ἐὰν ἡ μνήμη δὲν εἶναι μόνο νοητικὴ λειτουργία ἀλλὰ ἐξωθεῖ καὶ στὴν πράξη, ἡ Ποιμαντικὴ διακονεῖ τὸν ἄνθρωπο, ὅταν τοῦ τὸ θυμίζει αὐτὸ συνεχῶς. Ἡ μνήμη με τὴν πράξη βρισκον-

ται σὲ συνεχῆ ἀναδραστικὴ σχέση. Θυμᾶμαι τοὺς φτωχοὺς, σημαίνει κάνω κάτι γι' αὐτοὺς· καὶ κάνοντας κάτι γι' αὐτοὺς, θυμᾶμαι ὅτι τὸ κάνω γιὰ τὸν Κύριο (ταυτοποιητικὴ λειτουργία τῆς μνήμης), θυμᾶμαι τὸν Κύριο. Αὐτὸ με κάνει νὰ θυμᾶμαι πάλι τὴ Βασιλεία Του καὶ τὸ φοβερὸ βῆμα, στὸ ὁποῖο θὰ κριθῶ γι' αὐτὰ ποὺ θυμῆθηκα ἢ δὲν θυμῆθηκα νὰ κάνω. Ἡ σκέψη μου ὀδηγεῖται στὸ θάνατο· καὶ ὁ θάνατος γίνεται ἀφορμὴ καὶ ἀντικείμενο μελέτης καὶ μνήμης. Οἱ μνήμες τῶν ἁγίων καὶ τῶν μαρτύρων γίνονται ἀφορμὴ γιὰ μίμησή τους («*μνήμη μάρτυρος, μίμηση μάρτυρος*»). Γι' ἄλλη μιὰ φορὰ ἔχουμε νὰ κάνουμε με τὴν «*ποιητικὴ*» τῆς μνήμης.

7. Ἐτσι κινουῖμαι ἀπὸ ἐκπλήξεως εἰς ἐκπλήξιν (ἀπὸ τὰ θεῖα στὰ ἀνθρώπινα, ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ στοὺς ἀδελφούς του, ἀπὸ τὸ τώρα στὸ πάντοτε). Ὅλα μέσα στὴ ΘΛ ἀποκτοῦν μιὰ βαθειὰ σχέση μεταξὺ τους. Ἐχοντας μάθει ἀπὸ τὴ ΘΛ νὰ συναρτῶ τὸ ἓνα με τὸ ἄλλο, ἐξακολουθῶ καὶ στὴν καθημερινή μου ζωὴ νὰ ἐξαρτῶ τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, νὰ μὴν εἶμαι ἀδιάφορος στις ὀποιεσδήποτε συναρτήσεις καὶ σχέσεις, πίσω ἀπὸ τίς ὁποῖες λανθάνει ἡ σοφία τῆς Πρόνοιας τοῦ Θεοῦ.

8. Ἐὰν ἡ «*συνειρμικὴ*» αὐτὴ κίνηση φαίνεται ἐλκυστικὴ, ἢ μεταφορὰ τῆς στὴν πράξη εἶναι πολὺ δύσκολη καὶ ἀπαιτεῖ ἐπιμελῆ *συμπαράσταση* ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ πιστὸς χρειάζεται τὴ βοήθειά Της, ὅταν, ἔχοντας ξεφύγει ἀπὸ τὴ «*γοητεία*» τοῦ λατρευτικοῦ πλαισίου, μέσα στὸ ὁποῖο εἶναι ἔτοιμος γιὰ ὅλα, βρεθεῖ στὴ σκληρὴ προσωπικὴ, οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ πραγματικότητα.

Ἐκεῖ, σὲ πλαίσια ποὺ ἀρνοῦνται κάθε συμπλίωση καὶ καταλλαγὴ καὶ λήθη, πῶς νὰ συγχωρήσεις καὶ νὰ ξεχάσεις; Ἐκεῖ ποὺ ἐξορίζουν τὸν θάνατο, πῶς νὰ ἀσκηθεῖς στὴ μελέτη καὶ τὴ μνήμη τοῦ θανάτου; Ἐκεῖ ποὺ ἡ δυστυχία εἶναι ἀπωθητικὴ καὶ ὁ καθένας ἀποζητᾷ τὴν προσωπικὴ του εὐτυχία, πῶς νὰ στρέψεις τὸ ἐνδιαφέρον σου πρὸς τοὺς δυστυχισμένους, τοὺς ἀποκλήρους καὶ ἀποβλήτους τῆς ζωῆς καὶ τῆς κοινωνίας; Ἐκεῖ ποὺ τὸ κλίμα εὐνοεῖ τὴ συγκεκριμένη «*μακαριότητα*» μιᾶς «*ἀβάσταχτης ἐλαφρότητας τοῦ εἶναι*», πῶς νὰ ἀντιτάξεις τὸ πνεῦμα τῶν μακαρισμῶν τοῦ Κυρίου καὶ νὰ ἐξωθήσεις σ' αὐτό;

Ὁ ποιμένας χρειάζεται νὰ διαθέτει αὐτό, ποὺ μιὰ μοναχὴ χαρακτήρισε ὡς τὸν «*ἕνατο*»

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΛΟΥΚΑ ΣΤΗΝ ΘΗΒΑ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Τῆς Ειρήνης Οικονομίδου, θεολόγου - πολιτ. ἐπιστήμονος - διπλ. ξεναγοῦ

Σύμφωνα με τὸν Συναξαριστὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ Ἅγιος Λουκάς ὁ Εὐαγγελιστὴς ποὺ ἦταν ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας καὶ ἰατρὸς ἐπιστήμων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐτελείωσε τὴν ζωὴ του μαρτυρικῶς στὴν Θήβα τῆς Βοιωτίας (τὸν κρέμασαν σὲ μιὰ ἐλιά σύμφωνα με τὴν πηγὴ τῆς Πατρολογίας MIGNE E. Π. 145,210, Νικηφόρος Κάλιστος Ξανθόπουλος, Ἐκκλησ. Ἱστορία 14οῦ αἰ.), ὅπου εἶχε ἔλθει γιὰ νὰ κηρύξη τὸ Εὐαγγέλιο, μετὰ τὸ Μαρτύριο τοῦ Ἀποστ. Παύλου στὴν Ρώμη ἐπὶ Νέρωνος (Εὐσέβιος, Ἱστορ. βιβλ. 20). Ὁ τόπος τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἁγ. Λουκά κατὰ τὴν παράδοσι εἶναι τὸ σημερινὸ παλαιὸ νεκροταφεῖο τῶν

μακαρισμῶν τοῦ Κυρίου, τὴν αἴσθησι τοῦ χιουῦμορ, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ σταθεῖ δίπλα σὲ ἀνθρώπους ποὺ «γοητεύτηκαν» μέσα στὴ ΘΛ, ἀλλ' ἀπογοητεύτηκαν ἔξω ἀπ' αὐτήν.

9. Ἀπλὴ ὑπενθύμιση τῶν εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν δὲν ἀρκεῖ. Χρειάζεται κοινὸς ἀγῶνας ποιμένος καὶ ποιμνιομένων, ὥστε εἴτε ἡ μνήμη εἴτε ἡ λήθη νὰ γίνουσι πράξι. Δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ ποιμένας νὰ ἐνεργοποιήσει τὸν πιστὸ μόνον μετὰ ὑποδείξεις καὶ χωρὶς τῆς δικῆς του ἐμπειρίας καὶ τοῦ δικῆς του παραδείγματός τῆς μεταφορᾶς τῶν λειτουργιῶν τῆς μνήμης καὶ τῆς λήθης σὲ ὅλο τὸ φάσμα τῆς ζωῆς. Ὁ ἴδιος γίνεται παράδειγμα πρὸς μίμησιν πράξεως σπουδαίας καὶ τελείας... Ἔτσι «τὸ τῆς ποιμαντικῆς κέρδος εἰς ἅπαντα διαβαίνει τὸν λαὸν» καθὼς μᾶς διδάσκει ὁ ἱ. Χρυσόστομος⁵.

1. Βλ. τὴ μονογραφία τοῦ Α.Μ. Σταυροπούλου, *Μνήμη καὶ λήθη στὴ Θεία Λειτουργία*, Ἀθήνα, Ἐκδ. Λύχνος, 1989, 134 σ.

2. Ὁ στίχος τοῦ Α. Μαβίλη στὸ γνωστὸ ποίημά του «Λήθη» ἀναφέρεται στὴν καλὴ τύχη ποὺ ἔχουν οἱ νεκροὶ νὰ λημονᾶνε. Οἱ ζωντανοὶ «θέλουν, μὰ δὲ βολεῖ νὰ λημονήσουν». Ὁ Ἐλύτης ὁμιλεῖ γιὰ «τὸ φοβερὸ τῆς μνήμης ἔντομο» ἀναφερόμενος στὶς τύψεις.

3. Τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχει ἀναπτυχθεῖ αὐτὸ ποὺ ὀνομάζον μὴ «θεραπευτικὴ τῶν ἀναμνήσεων» μετὰ κύριους ἐκπαιδευτὸς Dennis, Matthew Linn καὶ Sheila Fabrican.

4. Ἡ ἔκφρασι ἀναφέρεται στὸ συναξάρι τῆς Ἁγίας Μάρτυρος Γολινδοῦς, ἡ ὁποία ἐπειδὴ πίστεψε στὸ Χριστὸ «εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον ἐκπεμφθῆναι καταδικάζεται» (Μηναῖον ΙΓ' Ἰουλίου).

5. *Περὶ Ἱερωσύνης* Λόγος Β', δ', PG 48, 635.

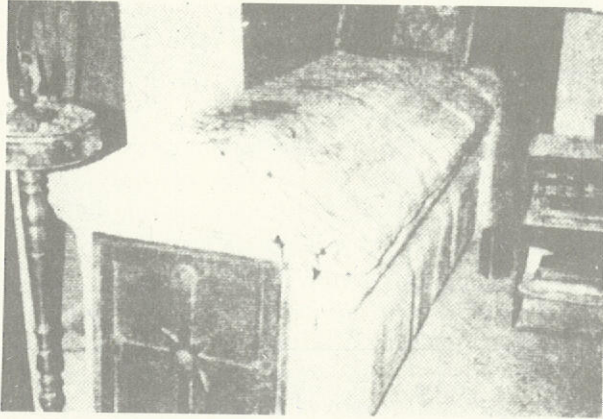
Θηβῶν (ἀνατολικὰ τῆς πόλεως), ἡ ἐκκλησία τοῦ ὁποίου ὀνομάζεται Ἁγ. Λουκάς. Μέσα σ' αὐτὸν τὸν ναὸ βλέπουμε σήμερα, στὸ δεξιὸ μέρος τοῦ ἱεροῦ (Διακονικὸ), τὴν ἀρχαία ρωμαϊκὴ λάρνακα (σαρκοφάγο) ὅπου εἶχε ἐναποθεθῆ τὸ ἅγιο λείψανο. Ὁ τάφος αὐτὸς ἀνήκει στὸ Β' π.Χ. αἰ., ὅταν πολλοὶ Ρωμαῖοι εἶχαν ἐγκατασταθῆ στὴν Ἑλλάδα λόγω τῆς ρωμαϊκῆς κατακτῆσεως, καὶ ἀνήκε στὴν ρωμαϊκὴ οἰκογένεια Νηδύμου - Ζωσίμου, ὅπου εἶχε ταφῆ καὶ ὁ μικρὸς γιὸς τοῦ Ζωσίμου, Νηδύμος, σύμφωνα με τὸ ἀνέκδοτο ἀρχεῖο Ἐπ. Παπαβασιλείου, γραμματέως τῆς Βουλῆς, κατατεθειμένο στὴν βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Θήβας ἐτοποθέτησαν τὸ ἅγιο λείψανο τοῦ Ἁγίου Λουκά σ' αὐτὴν τὴν λάρνακα «λόγω τιμῆς». Ἐπὶ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίου (337-361) υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, τὸ ἅγιο λείψανο μετεφέρθη στὴν Κωνσταντινούπολι (3 Μαρτίου 357) μετὰ τὴν βοήθεια τοῦ Ἁγ. Ἀρτεμίου, Δούκα τῆς Αἰγύπτου, καὶ τοποθετήθηκε κάτω ἀπὸ τὸ ἱερὸ τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων, μαζί με τὰ ἅγια λείψανα τῶν Ἁγίων Ἀνδρέου καὶ Τιμοθέου.

Κατὰ τὴν μαρτυρία τοῦ ἐκκλησ. συγγραφέως Νικηφόρου - Καλλίστου Ξανθοπούλου, τὴν ἡμέρα τοῦ μαρτυρίου του ἔπεσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἓνα θαυματουργὸ ὑγρὸ ἐπάνω στὸν τάφο του, ποὺ θεράπευε τὰ μάτια. Ἡ θεραπευτικὴ αὐτὴ δύναμις ἐξέρχεται μέχρι σήμερα ἀπὸ τὴν μαρμαρινὴ λάρνακα. Τὸ γεγονὸς, ὅτι ἡ λάρνακα ἐξακολουθεῖ νὰ θαυματουργῆ ὕστερα ἀπὸ τόσους αἰῶνες, εἶναι ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο ὅτι πρόκειται γιὰ τὸν ἀθηντικὸ τάφο τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκά. Τὸ ἅγιο λείψανο βρίσκεται σήμερα στὴν Πάδοβα τῆς Ἰταλίας κοντὰ στὴν Βενετία, ὅπου μετεφέρθη ἀπὸ τοὺς Φράγκους κατακτητὰς τοῦ Βυζαντίου τὸ 1204, καὶ εἶναι τοποθετημένο στὴν ἐκκλησία Santa Justina στὸ κέντρο τῆς πόλεως.

Πρέπει λοιπὸν νὰ καταστήσωμε γνωστὴ πανελληνίως τὴν ὑπαρξὴ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου προσκυνηματος τῆς Ὁρθοδοξίας, ποὺ μπορεῖ νὰ πάρη καὶ παγκόσμιες διαστάσεις, λόγω τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν θρησκευομένων τῆς Δύσεως, ὅπως συνέβη καὶ μετὰ τοὺς Φιλίππους τῆς Μακεδο-

νίας και την Πάτμο. Τὸ ἴδιο δὲ πρέπει νὰ κάνω-
με καὶ γιὰ τὴν Πάτρα (μαρτύριο Ἁγ. Ἀνδρέου)
καὶ γιὰ τὴν Νικόπολι Πρεβέζης (Τιτ. 3,12), ὅπου
ὁ Ἁγ. Παῦλος πέρασε ἕνα χειμῶνα καὶ ὅπου
ὑπάρχουν σήμερα δάπεδα ψηφιδωτὰ βασιλικῶν
τοῦ 5ου μ.Χ. αἰ. (τὰ καλύτερα διατηρημένα ὅλης
τῆς Βαλκανικῆς).

Ἡ μαρμαρίνη λάρναξ ὅπου ἐναπετέθη ἡ σορὸς τοῦ Ἁγίου.

Τὸ μνημονευθὲν κείμενο τῆς Ἐκκλησιαστι-
κῆς Ἱστορίας τοῦ Νικηφόρου - Καλλίστου Ξαν-
θοπούλου ἔχει ὡς ἐξῆς: «Λουκᾶς δ' ἐξ Ἄντιο-
χείας εἶλκε τὸ γένος ἦτις κατὰ τὴν Κοίλην κεί-
ται Συρίαν, τέχνη μὲν ἰατρός, ἄκρως δὲ τὴν ζω-
γράφου τέχνην ἐξεπιστάμενος. Θήβαις δ' ἐν ἐ-
παπύλοις τῷ θεοπεσίῳ περιτυχῶν Παύλῳ, τὴν
πατρῶαν πλάνην ἀπέπειτο Χριστῷ προσιών.
Ἄντι δὲ σωματῶν τὴν τῶν ψυχῶν ἠλλάξατο θε-
ραπείαν. Καὶ δὴ τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον συν-
εγράψατο Παύλου ὑπαγορεύσαντος. Ὡσαύτως
δὲ καὶ τὰς τῶν Ἀποστόλων Πράξεις. Συνδιαγα-
γὼν δ' ἐν Ρώμῃ τῷ Παύλῳ, ἐπανήκει τῇ Ἑλλάδι
αὐθις. Πολλοὺς δὲ τῷ φωτὶ τῆς θείας γνώσεως
ποδηγήσας, ὑπὸ τῶν ἀθετούντων τὸν Θεῖον Λό-
γον, ἐπὶ καρποφόρου ἐλαίας ἀναρτηθεῖς, οὐ γὰρ
ἦν ξύλον ξηρὸν ὥστε εἰς σταυρὸν διασκευασθῆ-
ναι, τῷ Θεῷ τὴν ψυχὴν παρατίθῃσιν, ὀγδοήκον-
τα ἐτῶν γενόμενος, ὡς φασίν. Ὅπου δὲ τὸ σώ-
μα αὐτοῦ κατετέθη μεταξὺ μνημείων πολλῶν,
προσευχῇ τῶν πιστῶν καταμηνύεται. Κολλῦρια
γὰρ ἰατρικὰ ὁ Θεὸς ὕσεν ἄνωθεν τοῦ θεοῦ αὐ-
τοῦ μνήματος, εἰς σύμβολον οἴμαι, τῆς αὐτοῦ
ἰατρείας. Ἐξ οὗ καὶ γνώριμος ὁ τάφος τοῖς αὐ-
τοῦ πᾶσι καθίστατο.

Φασὶ δὲ αὐτὸν πρῶτιστον τὴν τε Χριστοῦ εἰ-
κόνα καὶ τῆς αὐτὸν θεοπρεπῶς τεκούσης, ἔτι δὲ
καὶ τῶν κορυφαίων ἀποστόλων, διὰ ζωγραφικῆς

ἱστορίσας τέχνης, κἀντεῦθεν εἰς πᾶσαν τὴν οἰ-
κουμένην τὸ τοιοῦτον εὐσεβὲς καὶ πάντιμον ἔρ-
γον ἐξενεχθεῖναι.

Τὸ γε μὴν αἰδοῦς ἀπάσης ἄξιον τὸ ἱερὸν αὐ-
τοῦ λείψανον Κωνσταντῖος, ὁ τοῦ Μ. Κωνσταν-
τίνου υἱός, δι' Ἀρτεμίου τοῦ μεγίστου μάρτυρος
ἐκ Θηβῶν μετακομισάμενος ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ
τοῦ πρωτοκλήτου Ἀνδρέου ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀ-
χαΐας ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐν Ἀσίᾳ Ἐφέσου Τιμο-
θέου τοῦ Ἀποστόλου, ἐν τῇ ἐπωνύμῳ τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ πόλει τῶ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων ση-
κῶ σεβασμῶς κατέθετο» (Migne Ἐ. Π. 145,210).

ΤΡΙΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ «ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ»

Ἡ ἐπιτυχημένη σειρά «Θεωρία καὶ πράξη» ἐμ-
πλουτίζεται μὲ τὴν ἐκδοση τριῶν ἀκόμη βιβλίων πού
παρουσιάζουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον:

* Ἀρχιμ. Γερβασίου Ι. Ραπτοπούλου, ΑΙΡΕΣΕΙΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ καὶ οἱ κακοδοξίες τοῦ Παπισμοῦ. Ἀ-
ριθμὸς 10. Ἀθήνα 1994, σελίδες 248.

Οἱ κυριότερες αἰρετικές «ἐκκλησίες» πού δροῦν
στὴν Ἑλλάδα, ἡ διδασκαλία τους καὶ ἡ ὀρθόδοξη ἀ-
πάντηση σ' αὐτήν. Ἐπίσης, ἐκθεση καὶ ἀναίρεση ὅ-
λων τῶν κακοδοξιῶν τοῦ Παπισμοῦ.

* Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Π. Ἀβαγιανοῦ, ΤΟ ΙΕΡΟ ΕΥ-
ΧΕΛΑΙΟ, φάρμακο ζωῆς καὶ σωτηρίας. Ἀριθμὸς 11.
Ἀθήνα 1994, σελίδες 104.

Ἐκλαϊκευμένη ἀλλὰ πλήρης ἐκθεση τῆς πίστεως
τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὴ σύσταση, τὸ σκοπὸ, τὰ
σωστικά ἀποτελέσματα τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου τοῦ Εὐ-
χελαιίου, μὲ ἐπιλογή ὕμνων καὶ εὐχῶν του (κείμενο-
μετάφραση).

* Εὐαγγέλου Γ. Καρακοβούνη, θεολόγου, ΤΑ ΟΝΕΙ-
ΡΑ. Τί λέει ἡ Ψυχολογία - Ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας.
Ἀριθμὸς 12. Ἀθήνα 1994, σελίδες 88.

Ἡ περιέργεια καὶ ἡ ἀγνοία σπρώχνουν ἀρκετοὺς
χριστιανοὺς στὴν «ἐξέταση» καὶ τὴν «ἐρμηγεία» τῶν
ὄνειρων, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνάπτυξη «ὄνειροφιλο-
λογίας» (ὄνειροκρίτες, καζαμίες κ.ἄ). Τί λέει, ὅμως, ἡ
Ψυχολογία γιὰ τὰ ὄνειρα καὶ ποιά εἶναι ἡ θέση τῆς
Ἐκκλησίας, μᾶς διαφωτίζει μὲ πειστικότητα τὸ πα-
ρὸν βιβλίο.

Στὴ Σειρά: «Φυλλάδια ἐπικαιρότητας»
κυκλοφοροῦν καὶ τὰ νέα τεύχη:

* ΑΝΑΣΑ ΖΩΗΣ, 20 κείμενα πατερικῆς εὐωδίας (Ἐ-
πιμέλεια ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ), «βγαλμένα ἀπὸ
τὴν ἐμπειρία τῆς ἀγιότητος καὶ χαραγμένα μὲ τὴν
πένα τῆς καρδιάς». Σελίδες 48.

* ΤΑΦΗ ἢ ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ; (Τοῦ Εὐαγγέλου
Π. Λέκκου, θεολόγου - νομικοῦ). Τὰ ἐπιχειρήματα
τῶν ὑποστηρικτῶν τῆς καύσης ἀναιροῦνται ἕνα πρὸς
ἕνα, ἐνῶ προβάλλεται ἡ σαφὴς θέση τῆς Ἐκκλησίας
στὸ θέμα αὐτὸ πού κάθε τόσο ἐπαναφέρεται στὴν ἐ-
πικαιρότητα. Σελίδες 32.

Ήρθοδοξία - Ήσλάμ

Μεστό νοημάτων και άποκαλυπτικό τής άποφασιστικότητας του Πατριάρχου Κων/πόλεως να διατηρήσει στη φυσική του έδρα την ιδιότητά του ως προπυργίου τής Ήρθοδόξου Ήνατολικής Ήκκλησίας ύπήρξε τὸ μήνυμα τὸ Οίκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου με τήν εύκαιρία τής συμπληρώσεως τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ προκατόχου του Πατριάρχου Δημητρίου (ἀρχές Ήκτωβρίου). Συγχρόνως ὁ Οίκουμ. Πατριάρχης περιέγραψε τὸν πολυσήμαντο ρόλο τὸν ὁποῖο μπορεί νὰ διαδραματίσει τὸ Οίκουμ. Πατριαρχεῖο ὡς γεινιάζον με τὸ Ήσλάμ και τήν ቸσίαν - ρόλον διαμεσολαβητικό και συντηρήσεως ἀνοικτῶν διαύλων μεταξὺ τής Χριστιανικῆς Εὐρώπης και τής Ήσλαμικῆς ቸσίας.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ οἱ δύο «ἀκαδημαϊκές συναντήσεις» γιὰ προσέγγιση χριστιανῶν και μουσουλμάνων ποῦ πραγματοποιήθηκαν στήν ቸθήνα και τήν Τεχεράνη δὲν ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸ πνεῦμα και τὸ γράμμα τοῦ μηνύματος τοῦ Παναγιωτάτου Οίκουμ. Πατριάρχου ποῦ πραγματοποιήθηκαν κατὰ τὸν μήνα Σεπτέμβριο.

ቸ πρώτη διοργανώθηκε στήν ቸθήνα (8-10 Σεπτεμβρίου) με πρωτοβουλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου ቸλβετίας κ. Δαμασκηνοῦ με συμμετοχή ἀκαδημαϊκῶν και κληρικῶν τής ቸλλάδος και τής ቸορδανίας και ἔξετασε θέματα ቸσλάμ και ቸρθοδοξίας.

ቸ δεύτερη συνάντηση γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ ἔγινε στήν Τεχεράνη (ἀπὸ 14-16 Σεπτεμβρίου) με διοργανωτὲς τὸν ቸλληνοϊρανικὸ Σύνδεσμο και τὸ Μορφωτικὸ τμήμα τής ቸρανικῆς πρεσβείας στήν ቸθήνα και με τήν συμμετοχή ቸλλήνων ἀκαδημαϊκῶν και κληρικῶν. Καὶ στίς δύο συναντήσεις τονίστηκε ὁ ρόλος τής ቸλλάδος γιὰ εἰρήνη και ἀσφάλεια στὰ Βαλκάνια, συζητήθηκε δὲ ἡ διευθέτησις θεμάτων θρησκευτικῆς ἀντιπαράθεσης στίς βαλκανικές, μεσανατολικές και στίς πρώην σοβιετικές χώρες.

Μὲ βάση λοιπὸν τίς νέες προοπτικές ποῦ διανοίγονται στήν προσέγγιση τῶν δύο θρησκείων θὰ πρέπει νὰ ἀποφευχθοῦν πράξεις ποῦ ὀδηγοῦν σὲ ἐντάσεις ὅπως γιὰ παράδειγμα τήν καταστροφή τής πολιτιστικῆς και θρησκευτικῆς κληρονομιάς και τῶν θησαυρῶν και τῶν ἑλληνικῶν ἔκκλησιῶν, τόσο στίς ἑλληνικές ἔκκλησίες στήν Τουρκία, ὅσο και στὰ κατεχόμενα στήν Κύπρο.

Καιρὸς εἶναι νὰ λύσουμε τὰ προβλήματά μας με τὸ διάλογο και με πνεῦμα εἰρήνης και ἀποφυγῆς ἐντάσεων σύμφωνα και με τὸ θεῖο λόγο ἀλλὰ και τὸ διεθνὲς δίκαιο.

Οἱ ψευτομεσσίες

Οἱ παραθρησκευτικές ὀργανώσεις ἀπλώνουν τὰ δι-

κτυα σας και στήν ቸλλάδα του. ቸδῶ και δέκα χρόνια στήνουν τὸ δικὸ τους «γκέτο» και με χίλιους δυὸ τρόπους προσπαθοῦν νὰ καλύψουν τὸ πραγματικὸ τους πρόσωπο και νὰ ἐπιτύχουν τοὺς σκοτεινοὺς στόχους τους.

ቸ ቸκκλησία πρώτη, ἀλλὰ και πολλοὶ ἄλλοι κρούουν τὸν κῶδωνα τοῦ κινδύνου γιὰ τὰ «σωματεῖα» ποῦ ξεφυτρώνουν σὰν μανιτάρια και ὀδηγοῦν τοὺς νέους μας στοὺς ψευτομεσσίες και σὲ ὀργανώσεις ποῦ φοροῦν τὸ προσωπεῖο τής προόδου και τής ἐξέλιξης, ἐνῶ στήν οὐσία πρόκειται γιὰ κινήσεις ποῦ ἔρχονται ἀπὸ τήν ቸμερικὴ και τήν ቸσία και ἔχουν στόχο, σύμφωνα με τήν ቸκκλησία, τήν διάβρωση τής κοινωνίας, τής νεολαίας μας και ὄλων τῶν τομέων τής ζωῆς μας.

Τὰ συγκλονιστικὰ περιστατικὰ ποῦ διαδραματίσθηκαν στήν ቸλβετία καθώς ἐπίσης και σειρά ἄλλων συμβάντων τοῦ παρελθόντος εἶναι καιρὸς νὰ κινητοποιήσουν τοὺς ἀρμοδίους. Γιὰ νὰ μὴ σημειωθοῦν και στήν ቸλλάδα παρόμοια γεγονότα.

Στὸ συνέδριο γιὰ τίς παραθρησκευτικές ὀργανώσεις ποῦ ἔγινε στήν Αἴγινα ζητήθηκε ἀπὸ τὸ Κοινοβούλιο νὰ ἀσχοληθεῖ σοβαρὰ με τὸ θέμα τῶν νέων αἱρέσεων και τῶν ἀρνητικῶν ἐπιπτώσεων ποῦ ἔχει ἡ δραστηριότητα στήν ἰδιωτικὴ ζωὴ τῶν —κυρίως νεαρῶν— θυμάτων.

Δυστυχῶς τίποτα δὲν ἔγινε και οἱ διαμαρτυρίες γιὰ τὸν προσηλυτισμὸ και τήν παραπλάνηση τῶν νέων ἐντείνονται. ቸ Πολιτεία ὀφείλει νὰ δράσει ἔγκαιρα. ቸ ቸκκλησία εἶναι ἔτοιμη νὰ βοηθήσει ὅσο μπορεί περισσότερο.

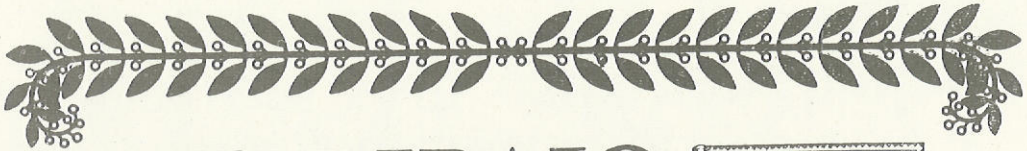
ቸἄγιοι Τόποι

Κινδυνεύει νὰ συρρικνωθεῖ τὸ προνομιακὸ καθεστῶς τοῦ Πατριαρχεῖου ቸεροσολύμων στοὺς ቸγίους Τόπους ἀπὸ τίς διμερεῖς συνεννοήσεις ቸσραηλινῶν και Ρωμαιοκαθολικῶν, ἀγνοώντας τὸν νόμιμο φύλακα τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων ποῦ εἶναι τὸ ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο τὸ ὁποῖο κατέχει τὸ 70% τῶν παναγίων προσκυνημάτων.

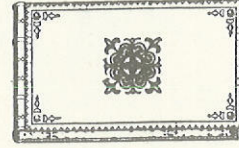
Σὲ περίπτωση ποῦ οἱ συνεννοήσεις ቸσραὴλ και Βατικανοῦ ἀποβοῦν εἰς βάρος τοῦ κατὰ παράδοση ἑλληνορθόδοξου προνομιακοῦ καθεστώτος στοὺς ቸγίους Τόπους, ἀναμένεται νὰ ἐσκοπᾶσει πολιτικὴ και θρησκευτικὴ κρίση με ἀπρόσμενες συνέπειες.

Οἱ ὀρθόδοξοι και πιὸ εἰδικὰ οἱ ቸλληνες ἀγαποῦν ὑπερβολικὰ τοὺς τόπους αὐτοὺς ποῦ συνδέονται με τήν πίστη τους, γι' αὐτὸ ቸλληνες φύλακες τῶν ቸγίων Τόπων γρηγορεῖτε.

Μ. Φ.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Δημήτρη Σταμέλου

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Ἄγρυπνος κι ἀκάματος μελετητῆς τῆς ἱστορίας μας καὶ ἀπὸ τοὺς ἰκανότερους Ρωμηοὺς συγγραφεῖς τῶν νεώτερων χρόνων, ὁ Δημήτρης Σταμέλος, μᾶς παρουσίασε τὸ νέο βιβλίο του ἀπὸ τὶς Ἐκδόσεις Τ. Πιτσιλός, «Λαογραφικὴ Πινακοθήκη».

Πρόκειται γιὰ θέματα καὶ μορφές ἀπὸ τὴ λαϊκὴ λατρεία καὶ τὸ λαϊκὸ μας βίο καὶ πολιτισμό, πού μετὸ ἀφθαστο χάρισμα τῆς γραφίδας του, μᾶς δίνει ἀνάγλυφα ὁ Δημ. Σταμέλος, ξαφνιάζοντάς μας καὶ πάλι μετὶς πάμπολλες ἱστορικὲς του γνώσεις, τὴ θεματογραφία του καὶ κυρίως τὸν εὐληπτο καὶ χυμώδη τρόπο συγγραφῆς του.

Τὰ περισσότερα βιβλία τοῦ Δημ. Σταμέλου εἶναι φωνές τῆς Ρωμηοσύνης καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Σ' αὐτούς, τοὺς κεντρικοὺς αἰώνιους πόλους, κινούνται τὰ δύο δεκάδες περίπου ἔργα του. Καὶ ὅλα ἐκδοτικὲς ἐπιτυχίες, βέβαια, πού ἀφήνουν ἐποχὴ, ὅπως ὁ Μακρυγιάννης, ὁ Κατσαντώνης, οἱ Νεοέλληνες, ἡ Νεοελληνικὴ λαϊκὴ τέχνη καὶ ἄλλα.

Ἡ λαογραφία εἶναι τὸ μεγάλο μεράκι τοῦ σ. Τὴν ὁποία γνωρίζει σὲ μεγάλο βάθος καὶ θεωρεῖ ὡς τὴν κινητήρια, δημιουργικὴ δύναμη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Πιστεύει — καὶ ὄχι ἄδικα — ὅτι μέσα ἀπ' αὐτὴ καὶ διαμέσου αὐτῆς, φανερώνεται ὄλο τὸ μεγαλεῖο τῆς πίστεως, τῶν ἀξιών καὶ τῆς διαχρονικότητος τῆς φυλῆς μας.

Καὶ πραγματικά, μέσα ἀπὸ τὴ λαογραφία τῶν Ἑλλήνων καὶ παλαιότερα τῆς μυθολογίας του, διατηρήθηκε τὸ σφρίγος, ἡ πλούσια φαντασία, ἡ αισθητικὴ, ἡ δημιουργικότητα καὶ ἡ καθημερινὴ πίστη τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου μας. Ὁ ὁποῖος κατορθώνει πάντοτε νὰ συντηρεῖται καὶ νὰ συνδέεται μετὶ τῆς λατρείας καὶ τῆς προγονικῆς του ρίζης καὶ νὰ μὴν ταλαντεύεται στὴν ἀναζήτηση τῶν προσανατολισμῶν του, κάθε φορὰ.

Ὁ Δ. Σταμέλος μετὶς ἡρωϊκῆς, μαρτυρικῆς καὶ ὄσιες μορφῆς πού ζωντανεύει, μᾶς κάνει νὰ βιώνουμε τὴν πίστη καὶ τὰ κατορθώματα τῆς φυλῆς μας. Συνάμα μᾶς τροφοδοτεῖ μετὶ Ὁρθοδοξία καὶ Ἑλληνισμῶ. Καὶ μάλιστα μ' ἕνα τρόπο, ἰκανὸ νὰ κάμψει καὶ ὁποιαδήποτε ἀντίθετη ἀποψη.

Ἄρχιμ. Εὐσέβιου Πιστολῆ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Χρόνια τώρα, στοὺς κόλπους τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας, συντελεῖται μιὰ ἀθόρυβη, ἀλλὰ οὐσιαστικὴ, συστηματικὴ ἐργασία ἀπὸ τὴ Θρησκευτικὴ Ὑπηρεσία τῆς ὁποίας ἡγεῖται καθοδηγητικὰ, ὁ π. Εὐσέβιος Πιστολῆς.

Πρόκειται, ἐξολοκλήρου, γιὰ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, πού θωρακίζει ἠθικά, πνευματικὰ καὶ θρησκευτικὰ τοὺς ἀστυνομικοὺς — ἄνδρες καὶ γυναῖκες — μετὰ ἄριστα ἀποτελέσματα, ἀφοῦ ὄλοένα αὐξάνονται οἱ ἀπαιτήσεις καὶ συνακόλουθα οἱ δραστηριότητες, ἀκόμα καὶ στὴν πλοῦσια, ἐντυπη πληροφόρηση.

Ὁ καλὸς αὐτὸς κληρικὸς ἔχει κατορθώσει μετὶ τὸ ἦθος καὶ τὴ δοκιμασμένη προσφορὰ του, νὰ ἀποκτήσει τὴν ἀπεριόριστη ἐμπιστοσύνη τοῦ Σώματος — καὶ δικαίως — κι ἔτσι κάθε τόσο νὰ ἐκδίδει καὶ νὰ κυκλοφορεῖ κάποιο ἐντυπο, ἕνα βιβλίο, πού ὅλα ἀποτελοῦν εὐλογία γιὰ τὰ μέλη αὐτῆς τῆς κοινότητος, πού ἐντάσσεται στὸ πιὸ ἐνεργὸ τμήμα τῆς κοινωνίας μας στὴν καθημερινὴ λειτουργία τῆς.

Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ νέα πονημάτια εἶναι καὶ τὸ βιβλίο «Ἐκκλησία καὶ Ἀστυνομία»: ἕνα σπουδαῖο ἀνθολόγιο ἀπὸ ἐνδιαφέρουσες εἰσηγήσεις κληρικῶν καὶ λαϊκῶν πρὸς τοὺς Ἀστυνομικοὺς, οἱ ὁποῖες προσφέρουν τὸ ἀπόσταγμα παιδευτικῆς, δεοντολογικῆς καὶ θρησκευτικῆς πείρας τῶν ὁμιλητῶν. Οἱ ὁποῖες θωρακίζουν τὶς ψυχῆς μετὰ ἀξίες, σύνεση, ὑπομονὴ καὶ πίστη, γιὰ νὰ ἀνταποκρίνονται καλύτερα στὸ ἐπίμοχθο ἔργο τους.

Παράλληλα, ὅμως, μετὰ ὅλες αὐτὲς τὶς δραστηριότητες, ὁ σ. ἐνημερώνει καὶ καθοδηγεῖ πνευματικὰ τὰ μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας καὶ μετὰ τὸ τακτικὸ, κατὰ μήνα, φυλλάδιο - δελτίο «Παλμοί».

Πρόκειται γιὰ ἕνα ζωντανό, καθαρὰ θρησκευτικὸ ἐντυπο, πού τροφοδοτεῖ τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἀστυνομίας μετὰ τὸν καθαρὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, ρίχνοντας φῶς σὲ μνήμες, πρόσωπα, μαρτυρίες, ἐλπίδες καὶ ἀγῶνες πνευματικῶν, πού συγκινοῦν καὶ λυτρώνουν τὸν ἄνθρωπο.

Η ΙΓ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Του κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου

Ζ' Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀναζητεῖ ὅλας τὰς προφητείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὰ γεγονότα τοῦ Πάθους καὶ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λέγει ἐν πρώτοις ὅτι Οὗτος ὠδηγήθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Καϊάφα εἰς τὸν Ῥωμαῖον διοικητὴν τῆς Παλαιστίνης, τὸν Πιλάτον. Ὁ ἅγιος πατὴρ, εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ τεκμηριώσῃ προφητικῶς τὴν ὑπὸ τοῦ Πιλάτου κρίσιν τοῦ Ἰησοῦ, ἀναφέρεται εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ματθαίου «καὶ δῆσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν αὐτὸν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι»¹¹⁴, τὸ ὁποῖον συνδέει μετὰ τοῦ χωρίου τοῦ Ὡση «καὶ αὐτὸν εἰς Ἀσσυρίους δῆσαντες ἀπήνεγκαν ξένια τῷ βασιλεῖ Ἰαρεῖμ»¹¹⁵. Κατὰ τὸν Θεολόγον Ἀναστάσιον Τίγκαν, ὁ Ἰαρεῖμ ἦτο «ἄγνωστος βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων, πρὸς τὸν ὁποῖον προσέφυγον οἱ Ἰσραηλίται, ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των, ζητήσαντες βοήθειαν, ἐνῶ τοιαύτην ἔπρεπε νὰ ζητήσουν ἐκ τοῦ Θεοῦ»¹¹⁶. Ἡ σύζευξις τοῦ χωρίου τοῦ Ὡση μετὰ τῆς ἐκφράσεως τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου εἰς τὸ κείμενον τοῦ ἁγίου πατρὸς ἔχει ὡς ἐξῆς: «καὶ δῆσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον ξένια τῷ βασιλεῖ Ἰαρεῖμ»¹¹⁷. Δι' αὐτοῦ ὁ ἅγιος θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου μεταφορὰν τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τῶν ὁμοεθνῶν Αὐτοῦ, διὰ νὰ κριθῇ Οὗτος ὑπὸ τοῦ πρώτου. Ὁ ἅγιος πατὴρ σπεύδει νὰ ἀπαντήσῃ εἰς ἐνδεχομένην ἔνστασιν ἀκροατοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι δυνατὸν νὰ θελήσῃ νὰ συναγάγῃ συμπέρασμα προσβάλλον τὴν ἰσχὺν τῆς ἐν λόγῳ προφητείας, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἔνστασιν ὁ Πιλάτος δὲν ἦτο βασιλεὺς, ὡς ἤθελεν ἡ προφητεία τοῦ Ὡση. Ἡ ἀπάντησις δίδεται διὰ τοῦ ὅτι, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, ὅταν ὁ Πιλάτος ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Ἰησοῦς κατήγετο ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν, ἀπέστειλεν Αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα Ἡρώδη, ὁ ὁποῖος εὗρισκετο κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα¹¹⁸. Ἡ ἀκριβεία τοῦ προφήτου, κατὰ τὸν ἅγιον, συνίσταται εἰς τὴν ἐκφρασιν «ξένια γάρ... αὐτὸν ἀπεστάλθαι»¹¹⁹. Ὅντως συνεφιλιώθησαν ὁ Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς συλλήψεως τοῦ

Ἰησοῦ, ἐνῶ προηγουμένως ἐτέλουν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐχθρότητος¹²⁰. Ἦτο δὲ ἀρμόζον εἰς Ἐκεῖνον, ὁ Ὅποιος ἐπρόκειτο νὰ εἰρηνεύσῃ τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανόν, νὰ εἰρηνεύσῃ προηγουμένως ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι ἐπρόκειτο νὰ καταδικάσουν Αὐτόν. Παρευρίσκετο λοιπὸν ὁ «διαλάσσω καρδίας ἀρχόντων γῆς»¹²¹. Ὁ ἅγιος πατὴρ ἀποδεικνύει εἰς τοὺς ἀκροατὰς - κατηχουμένους τὴν ἀκριβείαν τῶν προφητῶν καὶ τὸ ἀληθὲς τῆς μαρτυρίας τῶν προφητειῶν ὡς πρὸς τὴν ἐπαλήθευσιν αὐτῶν.

Ὁ ἅγιος πατὴρ καλεῖ τοὺς ἀκροατὰς νὰ θαυμάσουν τὴν ταπεινώσιν, τὴν ὁποῖαν ἔδειξεν ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς δίκης Αὐτοῦ. Οὗτος ἠνείχετο νὰ περιφέρουν Αὐτὸν οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος ἀπὸ κριτοῦ εἰς κριτὴν. Ὁ Πιλάτος ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ δικαστικοῦ βήματος, διὰ νὰ κρίνῃ τὸν Ἰησοῦν καὶ ὁ καθήμενος «ἐκ δεξιῶν»¹²² τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἴστατο κρινόμενος. Ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς, ὁ ὁποῖος ἐλυτρώθη ὑπ' Αὐτοῦ ἐκ τῆς δουλείας εἰς τοὺς Αἰγυπτίους κατὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, καὶ ὁ ὁποῖος ἐσώθη ὑπ' Αὐτοῦ εἰς πολλὰς ἄλλας περιστάσεις, ἔκραζε: «ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν»¹²³. Ὁ ἅγιος πατὴρ ἐρωτᾷ τοὺς Ἰουδαίους, διὰ ποῖον λόγον οὗτοι ἠθέλον νὰ σταυρώσουν τὸν Χριστόν. Ἐσταύρωσαν Αὐτόν, ἐνῶ Οὗτος εἶχε θεραπεύσει τοὺς συμπατριώτας αὐτῶν τυφλοὺς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τριετοῦς δράσεώς Του, εἶχε κάμει τοὺς ἐξ αὐτῶν χωλοὺς νὰ περιπατοῦν καὶ παρεῖχε τόσας ἄλλας εὐεργεσίας, θεραπείας παραλύτων, ἀναστάσεις νεκρῶν καὶ πλῆθος ἄλλων θαυμάτων. Τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὑπὸ μορφὴν παραπόνου τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἐκφράζει μὲ ὑπέροχον τρόπον τὸ Δοξαστικὸν τῆς Τρίτης Ὁρας τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς: «ἐλκόμενος ἐπὶ σταυροῦ, οὕτως ἐβόας, Κύριε· διὰ ποῖον ἔργον θέλετέ με σταυρῶσαι, Ἰουδαῖοι; Ὅτι τοὺς παραλύτους συνέσφιγξα; Ὅτι τοὺς νεκροὺς ὡς ἐξ ὕπνου ἐξανέστησα; Αἰμόρρουν ἰασάμην, Χαναναίαν ἠλέησα. Διὰ ποῖον ἔργον θέλετέ με φονεῦσαι, Ἰουδαῖοι;

Ἄλλ' ὄψεσθε, εἰς ὃν νῦν ἐκεντᾶτε, Χριστόν, παρ-
 ράνομοι»¹²⁴. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας προιδὼν τοῦ-
 το προφητικῶς ἀνέκραξεν μετ' ἐκπλήξεως: «ἐπὶ
 τίνα ἠνοιξατε τὸ στόμα ὑμῶν; καὶ ἐπὶ τίνα ἔχα-
 λάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν;»¹²⁵. Καὶ Αὐτὸς Οὗ-
 τος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐφώτισε τοὺς προφήτας,
 ὥστε νὰ λέγουν «ἐγενήθη ἡ κληρονομία μου ἐ-
 μοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῶ, ἔδωκεν ἐπ' ἐμὲ τὴν φω-
 νὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν»¹²⁶. Ἔννοια
 τοῦ ἀνωτέρω χωρίου δὲν εἶναι ὅτι ὁ Κύριος ἐγ-
 κετέλειψε τὸν λαὸν Αὐτοῦ πρῶτος, ἀλλὰ ὅτι ἐ-
 κείνοι ἐγκατέλειψαν Αὐτὸν καὶ προκειμένου νὰ
 παιδαγωγῆσιν αὐτοὺς Οὗτος λέγει: «ἐγκαταλέ-
 λουπα τὸν οἶκόν μου»¹²⁷.

Ὁ Ἰησοῦς, καθ' ὃν χρόνον ἐδικάζετο ὑπὸ
 τοῦ Πιλάτου, εἰσιῶπα εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυσ-
 νασχετῆ οὗτος καὶ νὰ λέγη: «οὐκ ἀκούεις πόσα
 σου καταμαρτυροῦσι;»¹²⁸. Δυσηρεστεῖτο δὲ ὁ
 Ρωμαῖος ἡγεμὼν, ὅχι ἐπειδὴ ἐγνώριζε τί ἦτο ὁ
 κρινόμενος, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο ἐξ αἰτίας τοῦ
 ὄνειρου τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἡ ὁποία παρήγγει-
 λεν εἰς αὐτὸν «μηδὲν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ»
 πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐ-
 τόν»¹²⁹. Ὁ ἅγιος πατὴρ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκ-
 φρασιν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου «καὶ οὐκ
 ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἐν ῥήμα»¹³⁰, τὴν ὁ-
 ποίαν ἀποδεικνύει διὰ τῶν Ψαλμικῶν χωρίων:
 «καὶ ἐγενόμην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων καὶ
 οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς.»¹³¹ καὶ
 «ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον καὶ ὡσεὶ ἄλα-
 λος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ.»¹³². Ὁ ἅγιος
 Κύριλλος ὑπενθυμίζει εἰς τοὺς κατηχουμένους
 ὅτι περὶ τῆς ταπεινώσεως τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὰς
 στιγμὰς τοῦ Πάθους ἐγένετο λόγος καὶ εἰς
 προηγουμένην ἐνότητα.

114. Ματθ. 27,2.

115. Ὡσ. 10,6.

116. Ἀναστασίου Τίγκα, Θεολόγου, Ἡ ὄνοματολογία τῆς
 Ἁγίας Γραφῆς, Ἀθήναι 1970, σελ. 166.

117. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 159, 21-22, Πρβλ. Ὡσ. 10,6.

118. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 159, 25-26, Πρβλ. Λουκ. 23, 6,7.

119. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 159, 28.

120. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 159, 28-30, Πρβλ. Λουκ. 23,12.

121. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 159, 32-33. Βλ. καὶ Ἰωβ
 12,24.

122. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 159, 36. Βλ. καὶ Ψαλμ.
 109,1.

123. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 159, 38-39, Βλ. καὶ Ἰω.
 19,15.

124. Ἀκολουθία Μεγάλης Ἑβδομάδος, Ἐκδοσις Ἀδελ-
 φότητος Θεολόγων «ἡ Ζωή», Ἀθήναι, σελ. 202-203.

125. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 160, 3-4, Ἦσ. 57,4.

126. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 160, 5-6, Ἰερ. 12,8.

127. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 160, 8, Ἰερ. 12,7.

128. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 160, 10. Βλ. καὶ Ματθ.
 27,13.

129. Ματθ. 27,19.

130. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 160, 12. Βλ. καὶ Ματθ.
 27,14.

131. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 160, 12-13, Ψαλμ. 37,15.

132. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 160, 14-15, Ψαλμ. 37,14.

ΔΕΗΣΙ

ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΑΓΓΕΛΟΥΣ

(ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς στίς 8/11)

*Ἀγγελικὲς δυνάμεις, σεῖς, καθ' ὄλο μας τὸ βίο,
 φρουροὶ γενεῖτ' ἀπὸ ψηλὰ τὸ βῆμα ὁδηγώντας.
 Ἀγγελικὲς δυνάμεις, σεῖς, ὅλες μου τὲς δεήσεις
 στεῖλτε στὸν Κύριο ψηλά, πᾶτε τες στὰ οὐράνια.
 Ποιὸ ἀπ' τὰ τρία ἄραγε μέσα στίς προσευχῆς μου
 στὸν Κύριο νὰ εὐχομαι γλυκὰ πράξη νὰ γίνει;
 Τὸν ὕμνο τὸν αἰώνιο πὺ πάντα τραγουδάτε
 ἄξιος τάχα νὰ γενῶ κι ἐγὼ νὰ τραγουδήσω;
 Ἡ οἱ μικρὲς πὺ ἔκανα νὰ φύγουν ἁμαρτίες
 καὶ νὰ ἔχω πάντ' ἀπὸ ψηλὰ φύλακα ἄγγελό μου;
 Ἡ, τέλος, εἰς τὴ φοβερὴ τοῦ τέλους μου τὴν ὥρα
 στοῦ Παραδείσου τὴ γωνιά νὰ πάγει τὴν ψυχὴ μου;
 Τὸ πνεῦμα τότε καθαρὸ, ἄγγελε, νὰ τὸ πάρεις
 στὸν Κύριο νὰ ναι πάντοτε καὶ νὰ Τονε δοξάζει.
 Ἀγγελικὲς δυνάμεις, σεῖς, φρουρεῖτε τὴ ζωὴ μου
 καὶ στίς ἐξόδου τὸν καιρὸ πάρετε τὴν ψυχὴ μου.*

Νικ. Κ. Δρατσέλλας

ΤΑΜΕΙΟ ΔΙΑΔΟΣΕΩΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Γιὰ τὴν τρίτη ἔκδοση τῆς Καινῆς Διαθήκης,
 μὲ ἐρμηνευτικὴ ἀπόδοση, ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία
 διέθεσε πρόσφατα 45.000.000 δραχμῆς, δηλαδὴ
 ἓνα ποσό πού εἶναι δυσβάστακτο γιὰ τίς οἰκονο-
 μικὲς δυνατότητές της. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅμως,
 πρέπει νὰ διαδίδεται. Ὑπάρχει μεγάλη ζήτηση.
 Ἄν ἐκτιμᾶς καὶ σύ τὴν ἀναγκαιότητα αὐτή, μπο-
 ρεῖς νὰ συμπαρασταθεῖς στήν προσπάθειά μας,
 ἀποστέλλοντάς χρηματικὴ ἐνίσχυση στήν Ἀπο-
 στολικὴ Διακονία, Ἰασίου 1 - 115 21 Ἀθήνα ἢ κα-
 ταθέτοντάς ὅ,τι προαιρεῖσαι στό λογαριασμό 146/
 558073-04 Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (Κατάστημα Μη-
 τροπόλεως), γιὰ τὸ «Ταμεῖο διαδόσεως τῆς Ἁγίας
 Γραφῆς». Συμβάλλεις ἔτσι στή δωρεάν ἀποστολὴ
 ἀντίτυπων σέ Σχολεῖα, Στρατιωτικὲς Μονάδες, ἀ-
 πομακρυσμένα χωριά καὶ νησιά, καθὼς καὶ σέ ἀ-
 πόδημους Ἕλληνες.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ζήτημα ζωής και θανάτου

Με άφορη τη πανελλήνιο συνέδριο πολυτέκνων, που έγινε στην Πάτρα, έρχεται στην επιφάνεια το μεγάλο πρόβλημα της χώρας μας: η υπογεννητικότητα. Πρόβλημα, που αποτελεί και τον υπ' αριθμόν ένα εθνικό κίνδυνο.

Η κατάσταση αρχίζει να είναι απελπιστική κι αν δεν πάρουμε μέτρα, σε λίγα χρόνια θα δουλεύει ένας για 11! Όπως συνέβη με το «Μακεδονικό», έτσι και με το δημογραφικό, θα ξυπνήσουμε (αν ξυπνήσουμε), όταν θα είναι πολύ αργά... Στην Ελλάδα, όπου κάποτε τιμούσαν τον Προμηθέα, σήμερα λατρεύουμε τον Έπιμηθέα και ισχύει το «ές αύριον τὰ σπουδαία».

Άσχολούμεθα με την ώρα που θα κλείνουν να μπουζουκομάγαζα, με τις αγοραπωλησίες των ποδοσφαιριστών και με τὰ σίριαλ τύπου «Σάντα Μπάριπαρα»...

Όμως, ένας θανάσιμος κίνδυνος μᾶς απειλεί με οικονομική κατάρρευση, υποδούλωση ή ακρωτηριασμό της πατρίδος μας, και τελικά, με εθνικό αφανισμό. Αυτά δεν αποτελούν κινδυνολογία, αλλά φοβερή πραγματικότητα και τὰ βεβαιώνουν ή 'Ακαδημία Αθηνών, ή Διακομματική Έπιτροπή της Βουλής και άλλες αρμόδιες οργανώσεις και ιδρύματα. Πρόκειται για την απελπιστική εξέλιξη του δημογραφικού με τη συνεχή μείωση των γεννήσεων και την αυξανόμενη γήρανση του πληθυσμού. Πρόκειται για τὸ υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα, γιατί είναι ζήτημα ζωής και θανάτου της φυλής μας.

Ο Όζάλ είχε δηλώσει ώμά, ότι «τὸ Κυπριακὸ και τὸ Αἰγαιακὸ θὰ ἐπιλυθῶν ἀπὸ τὶς πληθυσμακῆς ἐξελίξεις, που σημειώνονται στὶς δύο χώρες». Οἱ τουρκικῆς μωρηγιῆς θὰ πλημμυρίσουν τὰ νησιά μας, τὴν ὑπόλοιπη Κύπρο, τὴ Δυτικὴ Θράκη, τὴ Μακεδονία και τὴν Ἡπειρὸς μας. Αυτά, δείχνει ὁ «Χάρτης τῆς Τουρκίας τοῦ 21ου αἰῶνος».

Τὴν ἑλληνικὴ πτωμαῖνη μυρίζεται και ἡ ἀλβανικὴ ὕαινα, που ζητάει τὴν «Τσαμουριά».

Ἄν δὲν ἀνακοπεῖ ἡ σημερινὴ δημογραφικὴ κατολίσθηση, δὲν θὰ ὑπάρξει «αὔριο» γιὰ τὴν Ελλάδα. Κάθε χρόνο γεννιούνται 1.600.000 Τουρκόπουλα και 100.000 Ἑλληνόπουλα.

Ὁ μέσος ὄρος παιδιῶν, ἀνὰ Ἑλληνίδα, ἀπὸ 2,6

που ἦταν τὸ 1950, περιορίσθηκε ἤδη στὸ 1,3, ὅταν μόνο γιὰ τὴν ἀνανέωση — και ὄχι γιὰ τὴν αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ— ἀπαιτεῖται ἀναλογία 2,1. Σε κάθε Τουρκάλα ἀναλογοῦν 4 παιδιὰ και σε κάθε Ἄλβανίδα 5.

Δυστυχῶς σε 15 χρόνια, ἡ ἀναλογία τῶν νεαρῶν ἀτόμων θὰ εἶναι 1 Ἑλληνας πρὸς 25 Τούρκους. Αὐτὴ ἡ ἀναλογία, ἀπὸ μόνη τῆς, ἀποτελεῖ μία διαρκὴ ἀπειλή. Με μαθηματικὴ ἀκρίβεια σε 50 χρόνια δὲν θὰ ὑπάρχουν Ἑλληνες ἂν δὲν ληφθοῦν ἐδῶ και τώρα τὰ ἀναγκαῖα ἀποτελεσματικὰ μέτρα. Ἡ ἔθνικὴ φθίση δὲν ἀντιμετωπίζεται με ἀσπιρίνες. Ἡ ἐλάχιστη ἀναλογία ἐργαζομένων πρὸς συνταξιούχους εἶναι 4 πρὸς 1. Ἦδη, ἔφθασε τοὺς 2 πρὸς 1, με προοπτικὴ, ἔτσι ὅπως βαδίζουμε να γίνει 1 πρὸς 1!

Ἐπάρχει και ὁ λεγόμενος εὐδαιμονισμός. Ἡ ἠθικὴ και πνευματικὴ κρίση τῆς κοινωνίας. Κι ἐπειδὴ, «ὅταν πεθάνει ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐπιτρέπονται», ἡ προπαγάνδα γιὰ τὴν ἀπόρριψη τοῦ γάμου, τὴν ἐλεύθερη συμβίωση, τὰ διαζύγια, τὶς ἀμβλώσεις βρήκε τὸ κατάλληλο ἔδαφος.

Γιὰ ν' ἀποκτήσεις, ὁμως, παιδιὰ χρειάζεται ἀγάπη και ἀγάπη σημαίνει θυσία.

— Ἐχουμε διάθεση;

Συνέβη!

Νὰ τὸ γράψουμε. Ἐ, δὲν συμβαίνει και κάθε μέρα!...

Ἐνα δωδεκάχρονο παιδί ἀπὸ τὴν Οὐγκάντα εἶναι ὁ μοναδικὸς ἄνθρωπος ἐπὶ τοῦ πλανῆτη που μπορεῖ να ὑπερηφανευθεῖ ὅτι ἐπέζησε, ἀφοῦ ἦρθε σε ἐπαφή με ἕνα ἀντικείμενο ἀπὸ τὸ Σύμπαν! Ὁ μετεωρίτης που ἔπεσε στὸ κεφάλι του ἦταν εὐτυχῶς μόλις 3,6 γραμμάρια. Παρ' ὅλα αὐτά, οἱ ἐπιστήμονες ἀποφάνθησαν πὼς ἀκόμη και αὐτὸς ὁ τόσο μικρὸς μετεωρίτης θὰ εἶχε σκοτώσει τὸ μικρὸ, ἂν δὲ παρεμβαλλόταν ἕνα... φύλλο μπανάνας!

Τὸ περιοδικὸ «NATURE» ἔγραψε πὼς τουλάχιστον 863 τέτοια κομματάκια μετεωρίτη ἔπεσαν στὴν πόλη Μπάλε τῆς Οὐγκάντα.

Πὼς συνέβη αὐτὸ τὸ ἐκπληκτικὸ φαινόμενο;

Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς εἶδαν ξαφνικὰ ἕνα σύννεφο σκόνης στὸν οὐρανὸ, σὰ να εἶχε προηγηθεῖ ἐκρηξη. Και τὰ κομματάκια ἄρχισαν να πέφτουν στὴ γῆ, ἐνὼ ἐκεῖνοι ἔτρεχαν να σωθοῦν!